

Слово ПРОСВІТИ

ГАЗЕТА ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЧИСЛО 3-4
ЧЕРВЕНЬ 1995 РОКУ

10

**ХРОНІКА
АРЕШТІВ, РОЗСТРІЛІВ**

11

**ЗАКОН
ОЙКУМЕНИ**

13

**ДНО
ВІТАЛІЯ КОРОТИЧА**

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ

ВИБОРЮЄМО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІТИКУ

Дорогі друзі «Слова Просвіти»! Віднині наша газета буде виходити в Києві, а її постійний додаток «Дивосил» повертає собі стару назву «Народний лікар» і залишає незмінною житомирську прописку, примноживши список просвітянських видань.

Це рішення, незважаючи на всі наші економічні складнощі, викликане нагальними завданнями сьогодення: в цей час, коли інформаційний простір України окуповано російськомовними виданнями різної спрямованості, «Слово Просвіти» стане головною трибуною просвітян, підпорою інших просвітянських видань, — а їх близько двох десятків в усіх регіонах України, — в змаганнях за нашу державність, твердо відстоюватиме свою національну позицію, не віддасть на поталу українське слово, українську культуру, релігію і духовність.

Говорити про проблеми, які буде висвітлювати «Слово Просвіти» в Києві — значить говорити про загальні проблеми України. Історично склалося так, що існуючи в уже майже незалежній державі, «Просвіта» переборює ті ж труднощі, які судилися їй під час колоніального її існування.

Тільки для тих, хто не хоче чути і бачити, хто живе з ностальгічним шемом за минулим, секретом є те, що «московські люди» (вживаю цілком історичний термін) роблять все, аби зруйнувати нашу економіку, дестаблізувати соціальну обстанівку, аргументуючи це твердження: «націоналізм привел нас к этому состоянию». Та хибна теза, яка пролунала з вуст Президента Л. Кучми, що «національна ідея не спрацювала», дуже вдало використовується російськими засобами масової інформації. Не протиставляти своєї аргументації, своєї ідеології — значить капітулювати. «Просвіта» ж дотримується національних пріоритетів у всіх сферах і втворює відповідну ідеологію. Власне, ми виконуємо державну програму по формуванню національної свідомості, поступово виховуємо громадянина — справжнього патріота своєї землі. А це можна робити тільки інформаційно. Деяких — і не лише серед звичайних обивателів — лякає надмірна радикальність у просвітянських гаслах: «Тільки і лише націоналізм». Ні, це не є насильницька націоналізація, як кричать різної масті «поборники інтернаціоналізму». Це є повернення того, що було у нас відібране, і це треба всім визнати. Всі запозичення треба віддати — і нав'язані російську лексику, етичні норми нашого «старшого брата», і його менталітет. Сповідуємо одвічні принципи української людності — моральні, етичні, естетичні, які були сформульовані «Просвітою» ще тоді, коли вона засновувалася. І сьогоднішня «Просвіта» ставить дотримання їх своїм надзвичайним завданням.

Продовження на с. 2

УКРАЇНА: ЧЕТВЕРТА СПРОБА

або ЧИ ВИЖИВУТЬ УКРАЇНЦІ?

ПІСЛЯ ТРЬОХ З ПОЛОВИНОЮ РОКІВ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ — УСЕ ЩЕ СПРОБА? ХОЧА ДЕРЖАВУ НАШУ ВИЗНАВ УВЕСЬ СВІТ І ЇЇ САМОСТІЙНІСТЬ НАЛЕЖНО МАТЕРІАЛІЗОВАНО? ХОЧА ПРОТИ НАС НІХТО НАЧЕБТО НЕ ВОЮЄ І ГРОМАДЯНСЬКА ВІЙНА НЕ ПОЖИРАЄ ЗДОБУТЕ?

Як засвідчують соціологічні опитування, нині, якби проводився референдум, за українську самостійність проголосувало б значно менше мешканців країни, ніж у грудні 1991 року. На третьому році нашої незалежності в українському парламенті представники його найбільшої фракції, КПУ, в річницю більшовицького перевороту в Росії виставляють перед собою прапори СРСР — держави, у складі якої Україна не мала ніякого суверенітету, а українці — ніяких перспектив вижити як етнос, як окремий народ. Тоді само, в день тієї ж річниці, перший заступник Голови Верховної Ради, представник аграрної фракції в ній, кількісно другої після Компартії, ішов у колоні демонстрантів під прапорами тоталітарної більшовицької імперії та портретами її творців — Леніна і Сталіна. Голова парламенту заявив згодом, що, якби був того дня у Києві, теж приєднався б до демонстрантів. За півмісяця до історич-

них, по суті антидержавних, демонстрацій, 21 жовтня 94-го року, Президент України Леонід Кучма на засіданні Ради голів держав — учасниць СНД підписує в московському Кремлі Меморандум під назвою «Основні напрямки інтеграційного розвитку Співдружності Незалежних Держав». Цей Меморандум є виразним проектом перетворення СНД на єдину федеративну державу — навіть не на конфедерацію (союз) держав! Ось його основні положення — цитую: «формування ефективної інтеграційної структури Співдружності», «поетапне формування спільного економічного простору» і «спільного ринку з безперешкодним рухом товарів, послуг, капіталів і трудових ресурсів»; «формування системи безпеки Співдружності на основі Договору про колективну безпеку від 15 травня 1992 року»; «кооперування військового

Продовження на с. 4-8

14 червня у Києві розпочав роботу Всеукраїнський форум «Інформаційний простір і безпека України». «Просвіта» ще раз звертає увагу громадськості: національна ідея, ідея державності, ідея відродження української культури, української мови повинні володіти цим простором безроздільно!

Звіт про цю подію читайте у наступному числі.

**ПРОСВІТЯНСЬКІ
НОВИНИ 3.**

КРИМУ

Проблеми державності української мови — одні з першочергових для кримських просвітян. Ось чому вони звернулися до Уряду Криму з пропозицією створити Державний комітет з питань державних мов, з вимогою звернути увагу на стан української мови у всіх сферах суспільного життя.

Самі просвітяни роблять чимало: це і курси для бажаючих розмовляти українською, і конкурс вчителів рідної мови та літератури, і широка пропагандистська робота місцевих організацій та активістів «Просвіти».

ЗАКАРПАТТЯ

В Ужгороді «Просвітою» проведено шість серій цікавих вечорів на шанування видатних людей: фізика Івана Пулюя, письменників Анатолія Кралницького, Семена Панька, Уласа Самчука, Федора Потушняка, Івана Раковського, Тодосія Осьмачки.

Розпочато широку підготовку до вечора на 50-ті роковини смерті Августа Волошини.

Крайова «Просвіта» широко відзначила 75-річчя організації в Закарпатті. В Народному домі відбулися урочисті збори просвітян області, а до величній процесії прислалися жителі міста, для яких ці заходи стали справжнім святом.

П. Чучка, Ю. Балєга, В. Худаніч, Ю. Керекеш, М. Шваб постійно дбають про те, аби у військових частинах Закарпаття відбувалися лекції, бесіди, літературні вечори, а бібліотеки для вояків поповнювалися українськими книгами і періодикою.

Наприкінці червня в Ужгороді відбудеться міжнародна науково-практична конференція «Закарпаття в українському контексті ХХ століття».

Крайова «Просвіта» взяла активну участь в організації та проведенні міжнародного Шевченківського свята, гостями якого стали провідні письменники і дітячі культури України.

ХАРКОВА

Створено мережу просвітянських осередків на промислових, сільсько-сподарських підприємствах, в державних установах, навчальних закладах області.

Організовано об'єднання «Просвіти» в Красноградському, Богодухівському, Зміївському районах та місті Люботині.

СУМ

Останнім часом активізувала свою роботу сумська «Просвіта». Відбулися наукові конференції, зустрічі з цікавими людьми, диспути, подорожі історичними місцями рідного краю. Жвавий інтерес у громади викликала остання теоретична конференція «Українська історія: витоки, нація, державність», що відбулася в обласній науковій бібліотеці. В ній взяли участь науковці, просвітяни, красняви.

Присутні з інтересом вислухали доповідь провідного наукового співробітника інституту української мови, доктора філологічних наук, професора А. Бурячка «Українська мова в минулому та в сьогоденні».

Виступили доцент Сумського педінституту І. Мозговий, учитель із м. Шостки В. Терлецький. Своє бачення археологічних досліджень на Сумщині виявив історик В. Приймак.

ЖИТОМИРА

На хвилях обласного радіо постійно звучать матеріали під рубрикою «Світ, Просвіта». А Журавський провів телепередачу з цього приводу. Прозвучала серія радіожурналів «Мова державна — мова офіційна».

Окремо можна сказати про ряд читачських зустрічей з працівниками газети «Слово Просвіти» — «Дивосил» (зокрема в Олевському районі, враженому радіацією).

Оверчук, О. Швед, М. Скорський, В. Таранченко, Д. Окійченко та інші просвітяни щотижня виступали в школах та навчальних закладах.

Член правління, народний художник України, лауреат Шевченківської премії М. Максименко провів серію виступів на тему: «Україна в образотворчому мистецтві». Він — один з найактивніших організаторів масових заходів обласного об'єднання, особливо опікується Чуднівським районом, де має підтримку від письменника-просвітянина П. Шпити (до речі, в Чуднові знято просвітянський кінофільм «Чуднівський край» за сценарієм А. Журавського).

Президентові України Л. Кучмі направлено також листи з приводу скасування телепрограми «Незалежність» та антиукраїнських тенденцій українського радіо.

ЛИСТИ ЧИТАЧІВ

**ЧИ ПОЧУЄ НАЦІОНАЛЬНА
РАДА?**

Як було повідомлено, Національна Рада в справах телебачення і радіомовлення опрацьовує нормативні документи, що мають регулювати діяльність державного і комерційного телебачення в Україні. Сподіваємося, що згідно цих документів державне мовлення буде вестись державною мовою. Мовлення неукраїнською мовою допускати не можна на комерційних каналах, але ефірний час для нього в процентному відношенні не повинен бути більшим процентної складу громадян тієї національності в загальному складі населення того регіону, в якому працюють комерційні канали.

Зрозуміло, що на екрані та в ефірі не знайдеться місця передачам, які несуть антидержавний, антинаціональний зміст. Всі тізясні кінофільми мають бути продубльовані українською мовою чи демонструватися з синхронним перекладом. Якщо ж комерційні канали демонструватимуть недубльовану кінопродукцію, то вона повинна зараховуватися в обсяг ефірного часу, який відводиться для мовлення неукраїнською мовою. Сподіваємося, що Національна Рада належить до тих державних утворень, яким не байдуже доля української мови.

*Василь СЛІПЕЦЬ,
Миколаївська крайова організація
«Просвіти»*

**А КАЖУТЬ ПРО КОЗАЦЬКУ
СЛАВУ...**

Живу я в Запоріжжі-місті правдивої козацької слави. Прадавньої, бо не лишилося від неї нічого в правнуках. Погляньте — тепер, на четвертому році незалежності і державності, куди не кинь оком — всюди висять серпи і молоти над головами запоріжчан. Мабуть, місцеве начальство ніяк не може розстатися з ними, вірять, що одного разу заснуть в незалежній Україні, а проснуться — СССР. Повторюють, коли їм те вигідно про «місто козацької слави», а самі — палець об палець не вдарили, аби отой дух козацький, український запанував на своїх історичних просторах...

О. ПЕТРЕНКО, ЗАПОРІЖЖЯ

ФОТОЛОПИС ПРОСВІТИ

**«ПРОСВІТА» І
УРП РОЗРОБИЛИ
СПІЛЬНІ ЗАХОДИ
ПО
ВІДРОДЖЕННЮ
УКРАЇНСЬКОЇ
КУЛЬТУРИ.**

**НА СВІТЛИНИ
НАРОДНІ
ДЕПУТАТИ ПАВЛО
МОВЧАН ТА
ЛЕВКО
ЛУК'ЯНЕНКО,
ПОЧЕСНИЙ
ГОЛОВА
РЕСПУБЛІКАНЦІВ**

**ЯКЩО ІСНУЄ ТРИ
ДЕРЖАВНИХ МОВИ...**

Несподівано закінчилася позачергова сесія Сімферопольської міськради: відповідно до законоположення про три державні мови в Криму депутат Володимир Поляков скористався конституційним правом — вголосив свою промову кримсько-татарською мовою. Шоковані цим депутати, слухали його як зачаровані, та оскільки у штаті виконкому посади перекладача не передбачено, їм лишилося тільки аплодувати.

Думаємо, що нарешті й українська державна мова пролунає з трибуни не лише Сімферопольської, а й інших міськрад півострова, найперше ж — у Самій Верховній Раді автономної республіки. Тим більше, що з-поміж депутатів-росіян на в'єрд чи знайдеться такий нетямуций, щоб не відрізнив гарбуз від арбуза.

**СКАЖІТЬ МЕНІ,
ДЕПУТАТИ...**

Народні депутати, звертається до вас інвалід, ветеран Великої Вітчизняної війни, учасник бойових дій Петро Макарович Клименко. Мені 81 рік, я своїм життям відчув усю історію колишнього Радянського Союзу — колективізацію, голодомор, індустріалізацію, репресії, війну і післявоєнну відбудову. Думаю, що все це дає мені право запитати у вас, народні обранці, — Чому не виконуєте Закону про мови? Всі ви народні депутати держави Україна, мова державна наша — українська. Слухаю виступи значної частини народних депутатів і задумуюсь: з Києва транслюють сесію чи з Москви? І хочу сказати кожному: ваше неволондіння державною мовою свідчить про неповагу до нашої держави і до нас, українців, це моральне приниження власного народу, приниження і неповагу мене, мого віку і мого життя.

*П. КЛИМЕНКО,
с. Борове Фастівського району
Київської області*

ЗАЯВИ, ЗВЕРНЕННЯ

**ПРЕЗИДЕНТУ УКРАЇНИ
ЛЕОНІДУ КУЧМІ**

Шановний Леоніде Даниловичу!

Віднедавна на Українському радіо почався новий етап русифікації — ранкові та денні випуски новин йдуть недержавною мовою. І це при тому, що росіяни мають більш ніж достатньо передач їх рідною мовою. Натомість скорочення україномовних випусків свідчить про тривожні тенденції в державній політиці.

Просимо Вашого втручання, пане Президенте, для унеможливлення надальні зневажливого ставлення до державної мови в державних засобах масової інформації.

З повагою

*Юлій КОЦЮБІНСЬКИЙ,
директор Чернігівського літературно-меморіального музею-заповідника
М.М.Коцюбинського,
заслужений працівник культури
України*

**ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
ЛЕОНІДУ КУЧМІ
ДЕРЖТЕЛЕРАДІОКОМПАНІЇ
УКРАЇНИ
ЗИНОВІЮ КУЛИКУ**

Мінське районне об'єднання «Просвіта» Києва обурене самочинним переведенням останніх вістей о 8 ранку першої програми Укррадіо на російську мову.

Вважаємо це підривом суверенітету України, внесенням міжнародного розбрату, приниженням гідності українського народу.

Вимагаємо покласти край антиукраїнському, антидержавному свавіллю.

*М. Т. НЕСТЕРЧУК,
голова Мінського районного
об'єднання товариства «Просвіта»*

ЗАЯВА РІВНЕНСЬКОЇ «ПРОСВІТИ»

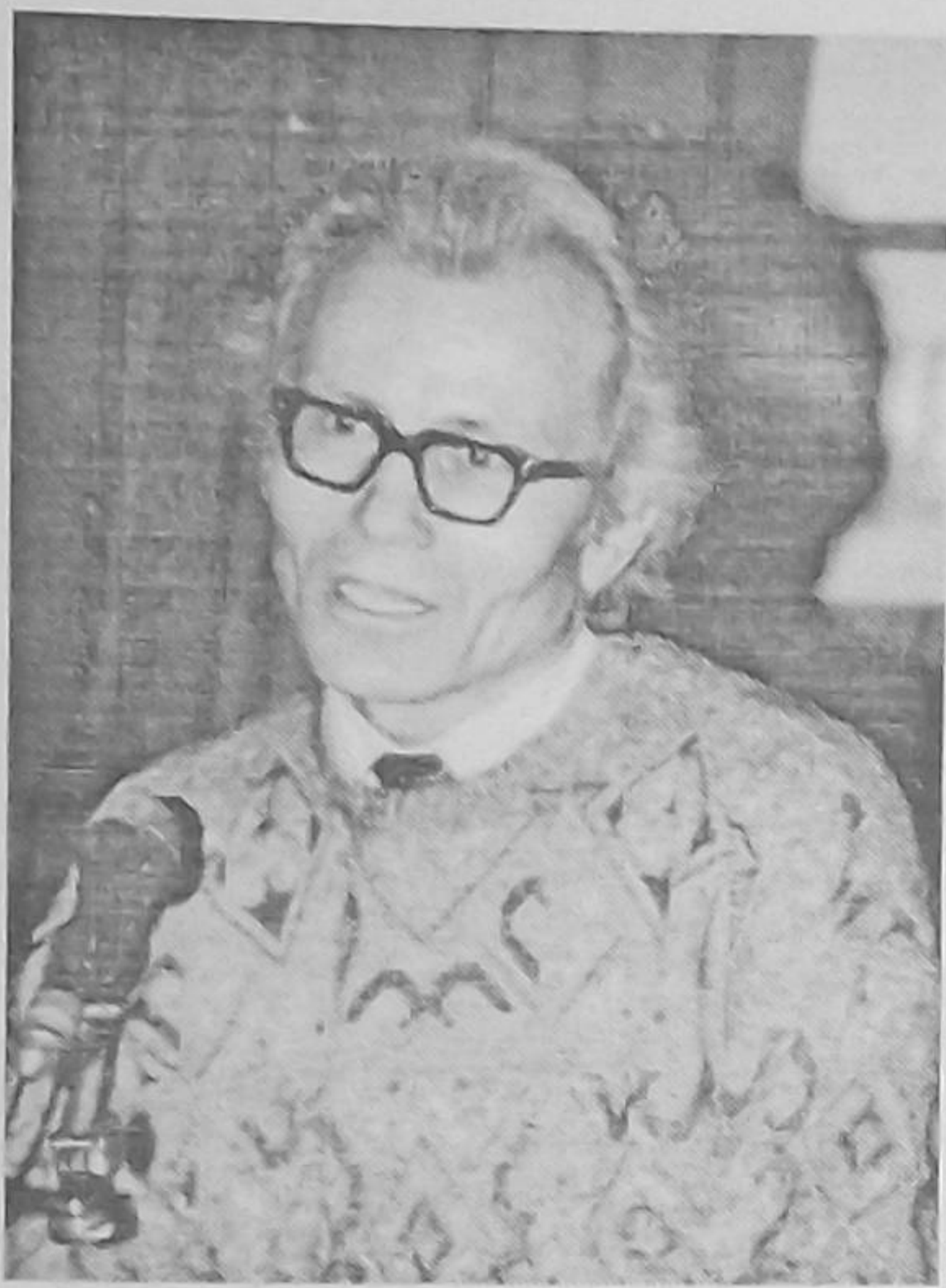
У зв'язку з грубим порушенням керівництвом Українського радіо Закону «Про мови», що виявилось в зміні часових меж радіоефіру, поява натомість «Вістей» та інших програм російською, себто недержавною мовою, просвітяни і всі національно-демократичні сили Рівненщини заявляють найкатегоричніший протест проти такого брудного і злочинного свавілля п'ятої колонії в Україні. Промосковські, проімперські сили не сміють знущатися над духовним життям українців. Не сміють! Це політичне зухвальство, шовіністичне нахабство. Геть брудні лапи від найдороччого скарбу нашої нації — її мови! До суду шовіністів та яничарів, які замахнулися на найсвятіше — на душу народу і заповнили український радіоефір мовою чужої, до того ж ворожой нам держави! З обуренням і священним гнівом митавусмо вас. Не маєте права, о горекерівники на радіо, зневажати Конституцію України, топтати її національну честь, елементарну порядність, підірвати основу основ української державності.

- Борис СТЕПАНИШИН — голова «Просвіти», професор*
- Євгенія ГЛАДУНОВА — старший референт обласного правління товариства «Просвіта»*
- Всеволод МИХАЛЬЧУК — професор Рівненського педагогічного інституту*
- Анатолій БІЛЕЦЬКИЙ — доцент Українського інституту інженерів водного господарства*
- Роман ОМЕЛЬЧУК — народний депутат України*
- Григорій ХАРЧУК — начальник обласного управління культури*
- Іван КУЗЬМЮК — заступник голови обласної Ради народних депутатів*
- Любов ГАВРИЛЮК — голова Союзу українців*
- Михайло БОРЕЙКО — директор Народного дому*

ЮРІЙ БАДЗЬО

УКРАЇНА: ЧЕТВЕРТА СПРОБА

АБО ЧИ ВИЖИВУТЬ УКРАЇНЦІ?

Продовження. Поч. на с. 1

виробництва і стандартизація озброєнь», «колективна миротворчість» держав — учасниць СНД; «надійна охорона кордонів по периметру СНД, яка повинна здійснюватися спільними зусиллями»; «принцип відкритості кордонів усередині СНД»; «спільні дії на світовій арені в міжнародних організаціях» і, нарешті, «зміцнення статусу Співдружності загалом» та «побудова у перспективі (з країн СНД, мається на увазі) регіональної міжнародної організації, тобто, якщо перевести цю спекулятивну дипломатичну фразеологію на звичайну людську мову — перетворення СНД на суб'єкт міжнародного права.

Перед нами чіткий (однозначний) і достатньо конкретний план політичного майбутнього України — план знищення Української держави (державної незалежності України) і нового об'єднання українського народу з Росією. «Переживати» за його здійснення або, навпаки (з українського боку), заспокоювати себе тим, що це тільки план, анахронічний політичний проєкт, немає підстав, бо творцем і прихильником цього нового напрямку політичної історії України (нового порівняно з тим, що був започаткований у серпні — грудні 1991 року) є реальні й вагомі політичні сили, які займають визначальні пости в системі і законодавчій, і виконавчій влади. Нинішній Президент України прийшов до керма держави, виступаючи за змуну попереднього курсу української державної політики, яку він назвав «ізоляціоністською», і, відповідно, за зближення з Росією. Під час виборчої кампанії його група підтримки вдалася до прямих антиукраїнських провокаційних виступів. У своїй парламентській промові під час вступу на посаду Президент України Л. Кучма проголосив дві провідні ідеї своєї «зміновихівської» політики: належність України до євразійського геополітичного простору (і, ясна річ, подальший історичний рух нашої країни в тому напрямку) та надання російській мові статусу офіційної, тобто і формально, і практично — другої державної мови в Україні. Невдовзі намір щодо російської мови був доповнений (чи пом'якшений?) — у відповідь на доволі потужну критику цього задуму українською громадськістю) ідеєю регіоналізації гуманітарної (культурної) політики держави. Творці концепції, що вийшла з президентського оточення, ще не розкрили її змісту, але й так ясно, що йдеться про притосовування державної політики в сфері культури, передусім мови, до теперішнього національно-культурного характеру регіонів України. Мається на увазі, очевидно, запровадження офіційної двомовності (а на практиці одномовності — російської) і проведення відповідної культурної політики владною силою регіонів. Як відомо, Донецька та Луганська обласні Ради народних депутатів уже прийняли ухвали про офіційність російської мови на території їхніх областей, аналогічне рішення намагалася ухвалити Харківська область.

Усе це означає, що в разі втілення в життя згаданих декларацій на більшій частині української території, в її східних та південних областях, буде збережено, законсервовано здобутки багатостітньої русифікації України і загальмовано чи її зовсім припинено процес національного самоусвідомлення та відродження українців. До речі, 28 листопада 1994 р. на

прес-конференції за підсумками візиту до США Президент Л. Кучма, відповідаючи журналістам на пряме запитання про своє ставлення до «мовних» ухвал Донецької та Луганської обласних Рад народних депутатів, не сказав жодного критичного слова на адресу сепаратистів і підтвердив свої передвиборні обіцянки щодо мовної політики в Україні.

Отже, політичний рух за обмеження суверенітету України, передусім суверенітету українського народу, на користь Росії чи навіть за повну відмову від державної самостійності нашої Батьківщини після нових виборів до Верховної Ради (як їхній наслідок) і з приходом до влади нового Президента вийшов на державний рівень (згадаймо підписаний Л. Кучмою «Меморандум»). Доти сепаратистські і відверто антидержавні тенденції існували в Україні у вигляді локальних етнічних рухів (російські та проросійські організації Криму та Донбасу), соціальних конфліктів (провокованих явніми «тіньовими» політичними силами), а також у формі підпільної, «нашіптувальної» пропаганди, спрямованої на поганьблення, пониження авторитету нашої держави та її тодішнього керівника, насамперед Президента Леоніда Кравчука.

Вихід антидержавних, антиукраїнських тенденцій в українському суспільстві на державний рівень таїть у собі смертельну небезпеку для України через те, що в умовах економічних труднощів та недостатньої національної самосвідомості значної частини народу влада чи окремі її гілки та представники можуть легко маніпулювати поведінкою людей у своїх групових інтересах, проголосуваних або приховуваних. Тим паче що існує простий механізм «закононого», на чобто демократичного, антидержавного перевороту — через референдум.

Як відомо, цей механізм уже використовується: уряди країн — учасниць СНД (в Росії, Україні, Білорусі та Казахстані) ініційовано збір підписів за проведення референдуму щодо відновлення «союзу». Звернімо увагу: кампанія за нове «возз'єднання Росії, України, Білорусі та Казахстану в єдиний економічний, політичний та оборонний союз» (так звучить запитання, що його пропонує винести на референдум виборчий блок «Російський громадянський союз (Третя сила)» — в Росії) почалася вразі в чотирьох країнах і невдовзі після перевиборів Верховної Ради та Президента України.

Власне, творці імперського руху не приховують ні себе, ні своїх дій. Вони належать до легальних організацій, сидять у парламентах і займають високі державні посади, координуючи свої дії в міжнародному масштабі. Уже проведено в Москві — в грудні 1994 року — другий «З'їзд народів СРСР» (?), на початку січня цього року відбувся так званий «Міжнародний конгрес промисловців та підприємців — через злагоду», в якому взяли участь представники відповідних політичних сил Росії, України, Білорусі та Казахстану і на якому було ухвалено рішення про започаткування збору підписів за проведення «союзного» референдуму. У роботі «з'їзду» брав участь керівник КПУ П. Симоненко, учасниками «конгресу» від України були представники Комуністичної, Соціалістичної та Селянської партій, Громадянського конгресу України, Спідки промисловців і підприємців, «Общества русского языка», а також офіційна делегація Верховної Ради Криму. Привітання на адресу «конгресменів» надіслав Голова Верховної Ради України О. Мороз (!!!).

З усього видно, натхненниками та організаторами руху за відновлення «союзу» виступають політичні «літаки», колишні функціонери КПРС, конкретніше — комуністичні та прокомуністичні сили російського великодержавного спрямування, а ще конкретніше — російський імперіалізм комуністичного забарвлення та його п'ята колонія в республіках колишнього Радянського Союзу.

Це дуже важлива особливість ситуації, яку слід узяти до уваги і донести до свідомості якнайширшого кола людей. Політичним центром та ідеологічним носієм об'єднувального руху є Росія та російські етнічні меншини в країнах, що виникли на місці СРСР. Корінні народи новопосталих держав причетні до нього

лише своєю денационалізованою та етнічно розмитотою частиною, в міру своєї зрусифікованості і політичної незрілості. Це добре видно...

Отже, нині в рамках СНД повторюється історія з «інтерв'їєм» у країнах Прибалтики, коли ті утверджували свою державну самостійність. Однак — з однією суттєвою різницею, яку мусимо врахувати, якщо не хочемо знову впасти жертвою чергових «прогресивних тенденцій». Прибалтика відірвалася від імперії в атмосфері загальнодемократичного революційного піднесення і широкого народного наступу на самодержавство КПРС, самодержавство якої у сприйнятті суспільства ще не було затінене життєвими труднощами і проблемами, що виникли за нової, демократичної влади. Нині інші часи. Підтримки з боку стихії історії вчорашні російські колонії та демократія вже не мають, наслідки боротьби тепер залежать виключно від співвідношення реальних — у фізичному вимірі також — сил сторін. Від реалістичності і повноти оцінки ситуації.

Отже не обдуримо себе «лівиною». Небезпека чатує і з правого боку. Я сказав би навіть — більше з правого. Бо тут вона м'якшеється прогресом, демократією і об'єктивними законами розвитку. А під тим ідеологічним покривалом можуть ховатися факти першорядного історичного значення. Наприклад, про той самий «союзний» референдум.

Доки ми обурюємось антидержавною поведінкою комуністів і соціалістів, їхню канову роботу спокійнісінько ведуть — антикомуністи, демократи, ліберали. Виявляється, виборчий блок «Російський громадянський союз (Третя сила)» (Росія), який почав збір підписів за референдум про «возз'єднання Росії, України, Білорусі та Казахстану в «єдиний союз» (згадаймо, комуністи саме такою юридичною формулою визначили СРСР) «об'єднує Міжнародний конгрес промисловців і підприємців Аркадія Вольського, Партію більшовитів, ряд інших партій і рухів» (цитую за матеріалами інформаційного агентства «Інтерфакс» від 12 січня ц. р.). Того самого Аркадія Вольського, який під час президентських виборів в Україні приїжджав до Києва для підтримки Л. Кучми (їхню зустріч показувало українське телебачення).

28 грудня 1994 р. в інтерв'ю російськомовній радіостанції «Свобода» голова Союзу промисловців і підприємців Росії Аркадій Вольський сказав, що активно ведеться робота над реалізацією ідеї за проведення референдуму в колишніх республіках СРСР щодо відновлення «єдиного союзу». Створено відповідні ініціативні групи. Практично, заявив п. Вольський, після президентських виборів в Білорусі та Україні справа стала вже на державний шабель, адже між російським Союзом промисловців і підприємців та аналогічним Союзом в Україні, що його до свого президентства очолював Л. Кучма, було підписано угоди, які закладають економічну основу нового державного об'єднання. Так само і з Білорусією.

Киянин Володимир Малінькович, колишній дисидент, гарячий демократ і не менш палкий патріот «єдиного союзу», 31 грудня минулого року в інтерв'ю тій самій «Свободе» повідомив, що 12-го грудня мав заявити про початок своєї діяльності комітет у справі об'єднання Росії, України та Білорусі в союз слов'янських держав, до ініціативи прихильно поставився Президент України Л. Кучма, але, на жаль, чеченські події перешкодили справі.

У 20-х числах грудня минулого року в Києві гостював керівник Комуністичної партії Російської Федерації Г. Зюганов. Він зустрівся з головою парламенту О. Морозом, мав тривалу розмову з Президентом Л. Кучмою. Повернувшись до Москви, п. Зюганов заявив кореспондентів агентства «Інтерфакс», що «тенденція», спрямована на відновлення традиційних міцних зв'язків Росії та України, відчувається на всіх рівнях управління, і на всіх кінських зустрічах, у тому числі з Президентом Л. Кучмою і Головою Верховної Ради О. Морозом, «звучала тема відновлення російсько-українських зв'язків у повному обсязі» (підкреслення моє. Цитую за матеріалами «Інтерфакса» від 23.12.1994 р.). Як відомо, фракція Компартії в Державній Думі Росії, виступаючи за відновлення СРСР, неодноразово намагалася включити в порядок

денний засідання парламентської палати питання про денонсацію Мінської угоди про створення СНД.

Політичний час рухається дуже швидко. 20 січня Державна Дума Росії прийняла ухвалу про те, що на засіданні Думи 8 лютого буде розглянуто проект постанови під назвою «О воссоединении России». Проект передбачає скасування Біловезької угоди 1991 року і «возз'єднання» з Росією, точніше, у складі Росії, республік колишнього СРСР. Для «радянських патріотів» і лобітелів «інтеграційних процесів» наголошує: у проекті постанови мова йде не про Радянський Союз, а про Росію — у межах СРСР.

Того самого дня, 20 січня, Президент Росії Б. Єльцин і Президент Казахстану Н. Назарбаєв підписали угоди про об'єднання збройних сил двох країн, про спільний митний простір між ними, спільну охорону зовнішніх кордонів СНД, про громадянство. Ці угоди означають по суті, що Казахстан перестав бути окремою державою і входить до складу Росії як її федеративна частина. За Казахстаном пішла і Білорусь. 3-го лютого Президент Білорусі О. Лукашенко заявив останківській програмі «Время», що він сам особисто виступить з ініціативою проведення в Білорусі референдуму за створення «братерського союзу» в межах СНД, передусім союзу з Росією. Реалізовується, ще до його схвалення, проект постанови Державної Думи «О воссоединении России». До речі, за розгляд його на засіданні Думи проголосувало 229 депутатів, проти — лише 9, утримався 4.

Скандально відомий вождь Ліберально-демократичної партії Росії В. Ж. Іриновський, якого Єгор Гайдар уважав фашистом, закликав провести 12 березня ц. р. достроково президентські та парламентські вибори, а в колишніх радянських республіках — референдум про «відтворення нової держави». Проект постанови Державної Думи «О воссоединении России» містить заклик до всіх країн — учасниць СНД «добровільно приєднатися до Російської Федерації».

«Партія більшовитів» (Росія), що входить до блоку «Російський громадянський союз (Третя сила)» — це угруповання російських монархістів, яке ще на початку листопада 1994 року оголосило, що ним зібрано мільйон підписів за проведення загальнонаціонального референдуму щодо відновлення в Росії з 1998 року монархії Романових. Згідно з російським законом тепер референдум неминучий (звичайно, якщо внаслідок перевірки буде підтверджено справжність підписів), і держава зобов'язана його фінансувати.

Таким чином, за інтеграцію країн — учасниць СНД з Росією (декларативно і суб'єктивно в різних умовах — від СРСР до єдиної російської держави) вступають, складаючи один дружній ряд, комуністи, соціалісти, демократи, ліберали, фашисти (відверті і в масі ліберал-демократи), монархісти. З українського боку в цьому ряду бачимо комуністично-соціалістів і (означимо так) ринковиків проросійського спрямування — і перші, і другі персоналізовані дуже поважно. Як кажуть поляки, вельми приємне товариство!

Якщо подивитися на зворушливу веселку наших інтеграторів очима історії, то легко дійдемо висновку, що в її появі на політичному небосхилі СНД немає нічого дивного. На початку століття російська імперія, трошена вітрами епохи, зуміла «вивертися», приховавши себе комуністичною ідеологією (саме на ґрунті імперії, «єдиного союзу», порозумілися тоді її червона й біла гвардії). Нині вона прагне зберегти себе, відновитися у повному обсязі, притосовуючись до нових історичних реалій — до ринку і «прогресивних» інтеграційних тенденцій. І знову в ім'я «возз'єднання Росії» червоні й білі знаходять спільну мову, «демократично» приймаючи до своїх лав коринчевиків.

Усе логічно. Вовк не винен, що він вовк і йому хочеться з'їсти козу. Чи пак — теля. Дивує інше — наша теляча нечувствитість до історичних реалій, неадекватна реакція українських політиків на тенденції, які загрожують самому існуванню народу. Ми не прагнемо мобілізувати всі свої сили, відповідно до становища, щоб донести до свідомості суспільства страшну правду про те, що Україна в небезпеці.

Продовження. Поч на с. 1, 4-5

УКРАЇНА: ЧЕТВЕРТА СПРОБА АБО ЧИ ВИЖИВУТЬ УКРАЇНЦІ?

йшла і йде нині про пряме протистояння Росії нашій незалежності, з якою вона не змирилася. Ні комуністична, ні демократична, ні політична чи простонародна — жодна Росія не уявляла собі свого майбутнього без України — якщо не в складі єдиної російської держави, то бодай в єдиному державному союзі з нею (в якому, ясна річ, вона пануватиме — це вже гени російської історичної свідомості). Тому, виходячи з реального співвідношення сил, українське керівництво, на мою думку, вчинило правильно, пішовши на укладення Мінської угоди про створення СНД. Це був формально відступ — драматичний і ризикований, але чи меншим ризиком була ситуація, коли перед нами — проти нас — залишався СРСР? Хто б що не казав про Білорезьку угоду, а питання існує, і на нього треба давати відповідь. Історія, вважаю, уже відповіла — достатньо переконливо, бо подальший — есендівський розвиток подій показав, що Росія не змирилася і не має наміру змирнитися з українською незалежністю. Вона докладала і докладає всіх зусиль, щоб остаточно не випустити Україну зі своїх рук. Битва йде на всіх фронтах — політичному, економічному, інформаційно-пропагандистському, безпосередньо армійському, доходячи раз у раз до межі прямого збройного зіткнення (викрадення Росією з української території ескадрилей військових літаків, поведінка Чорноморського флоту). У правовій сфері Росія в особі свого парламенту, який ухвалив постанову про російський статус Севастополя, вчинила пряму агресію проти України. Зволікання нею з укладенням політичного договору з Україною пояснюється одним — її небажанням остаточно визнати Українську державу, підвести ризик під минулим — тим минулим, коли Україна була фактично у складі російської держави.

Зробивши екскурс в історію російсько-українських взаємин, приходимо висновку: не тільки з погляду права, а й із точки зору реального ставлення Росії до суверенної волі українського народу Україна і Росія перебувають у стані війни, і, перш ніж укласти угоду про дружбу і співробітництво, треба спочатку укласти Мирний договір між ними, тобто створити правову основу міждержавних взаємин, закласти юридичний фундамент українсько-російського порозуміння.

На моє глибоке переконання, що виростає з власного тридцятирічного досвіду, інтелектуального та громадянського, для України цей фундамент може і повинен бути підвалиною тільки співіснування, а не Спільного Дому з Росією. Будь-який спільний простір із нею Україні протипоказаний, бо на такому просторі можлива лише боротьба і виснажлива (для нас) нерівноправна конкуренція, а не мирне, рівноправне, доброзичливе співробітництво. Так було — у боротьбі не на життя, а на смерть (хто кого? точніше, з нашого боку, — чи виживемо?) — протягом двох третин тисячоліття, протягом трьохсот п'ятидесяти років безпосередньої війни, — то чому, за якою логикою, на підставі чого маєм думати, що тепер буде інакше? Тим паче, що Росія не припинила і не збирається припинити широкомасштабного, всефронтального наступу на Україну — з метою, врешті-решт, поглинути її повністю — етнічно. Той, хто з українців не враховує цього, — або невіглах, або свідомий ворог свого народу.

Однак, говорячи про перспективи союзицьких взаємин між Україною і Росією, маємо справу не тільки з могутньою інерцією російської історії, з рухом тисячолітньої історичної брили, зупинити яку або змінити її напрям швидко неможливо. Успереч відомим ідеологічним міфам про близькість і спорідненість, Україна і Росія, український і російський народи — це два різні географічні, політичні та духовні материки, дві різні цивілізації, які, переходячи критичну межу зближення, тобто утворюючи спільний простір (у будь-яких його вимірах — економічному, політичному, культурному), відразу й неминує потрапляють у становище антагоністичних взаємин. Саме тому, що це дві окремі субстанції, вони можуть тільки співіснувати, бути в паралельних рядах, а при взаємпроникненні вибухнуть урешті-решт.

Вся історія українсько-російських взаємин є для нас історією боротьби за етнічне виживання.

Ось на такій глибокій основі — етнічній, на грані біти чи не бути, життя чи смерті української нації та етносу йде нині

драматичний процес становлення Української держави, розігрується сувора драма російсько-українських міждержавних стосунків. Хто ж її дієвої особи та виконавці? Які вони?

ДІЙОВІ ОСОБИ ТА ВИКОНАВЦІ

В українському історичному процесі, від якого залежить доля України, після проголошення незалежності на передній план вийшов національний, національно-етнічний фактор.

Усі без винятку національно-етнічні середовища України беруть участь у творенні української історії, у становленні України, як держави. Однак, на мій погляд, лише три етноси — українці, росіяни та євреї — визначають подальшу історичну долю України, творять актуальний історичний процес, від якого залежить, бути чи не бути Українській державі, будуть чи не будуть українці народом — зі своєю суверенною волею на своїй суверенній території. Тільки ці етноси є загальноуспішними силами, які безпосередньо впливають на перебіг подій, точніше, творять події — історичного значення.

Отже, три суспільні сили. Політична свідомість устигла зафіксувати їх: в українській публіцистиці вже висловлюється думка про те, що в сьогоденній Україні реально існують — не з формально-організаційного погляду, а по суті — три партії: українська, російська і єврейська.

Українська і російська — зрозуміло, а чому єврейська?

Річ у тім, що проблема становлення сьогоденньої Української держави і перестройки суспільного ладу України (це процеси взаємопов'язані, взаємозалежні) не суто внутрішня, а безпосередньо міжнародна, і російська партія в Україні — то не тільки проросійські сили нашої країни, а й могутня Росія поруч. Так само і партія єврейська: вона — це й Ізраїль, і США, і всі ті політичні середовища в ряді інших країн, у яких єврейський капітал чи єврейські кадри панують або істотно впливають на ситуацію (скажімо, американська російськомовна радіостанція «Свобода», яка має велику пропагандистську силу, — це установа суто єврейська, і кадрами, і політикою).

Взаємини між партіями України (маю на увазі три названі вище загальноуспішні політичні сили) драматичні і такими — вони будуть доти, доки існуватимуть самі ці партії як окремі національно-політичні угруповання, зі своїми окремими етнічно-політичними та ідеологічними орієнтирами. Мова йде про фундаментальну історичну потребу — і перспективу: про згуртування українського суспільства в єдиний історичний колектив, в українську націю (це кажуть: українська політична нація), в якій зліплеться воедино всі теперішні етноси України, і всі її громадяни стануть за національністю українцями — лише різного етнічного походження. Ясна річ, об'єднання мешканців України в одну націю можливе тільки на основі українського етносу та його мови. Так відбувалося націотворення (на основі корінного народу) і становлення центральних держав у всіх країнах Європи, лише такий шлях існує і для України. Патріотичне або, напочатку, хоча б лояльне ставлення до української національної держави і єдність мови — це той мінімум історичних чинників, який здатен забезпечити в Україні політичну стабільність. Процес консолідації нашого суспільства в українську політичну націю щойно народжується, світоглядно та психологічно до нього ще не готові ні українці, ні росіяни, ні євреї — звідси його слабкість і драматизм.

Драма починається з правосвідомості. І саме тут, у сфері правосвідомості, треба шукати причини, джерело наших міжетнічних непорозумінь і конфліктів, отже, і шлях до національної згоди в Україні — до гармонізації міжетнічних взаємин на гуманістичних засадах справедливості і доброзичливості.

Світ, щоб не розвалитися, перетворившись на хаос безперервних воєн між народами за переділ територій, мусить мати в своїй основі певні тверді підвалини. Ідеологічним фундаментом сучасної світобудови є принцип загальнолюдський — прав людини і національний — права

нації на самовизначення, яке здійснюється у формі національної держави.

Колізія між правами людини і правами нації умовна, позірна, вона існує лише як чинник політичної боротьби, адже безнаціональних, позетнічних людей не буває, і протиставлення прав людини, як нібито вищого права, праву нації на самовизначення, начебто вторинному, означало б не що інше, як позбавлення людських прав цілої нації — права її членів бути самими собою і самим розпоряджатися своєю долею.

Сучасна історична самосвідомість людства та сучасне міжнародне право і тут «навели порядок» — увізвиши поняття «корінний народ» і «національні меншини» (або «етнічні групи»). Як відомо, наші інтегратори-інтернаціоналісти (поборники «прав людини») дуже гніваються, чуючи про такий поділ, вони сприймають його як несправедливість — вивіщення одних (корінного народу) над іншими (національними меншинами). Насправді ж йдеться в даному разі просто про природну історичну реальність — про принцип світобудови, порушення якого протиопозазане — в ім'я життя! І справедливості.

Річ у тому, що населена людиною Земля — фізично обмежений простір, і він поділений, а наділи ці мають своїх історичних господарів, які виступають власниками своїх етнічних земель. Тут, на цьому генетичному (генезис людства) і, відповідно, гуманітарно-світоглядному рівнях залягають правові основи самовизначення нації, історичного життя народів.

Маємо свій наділ на Земній кулі і ми, українці (етнічні українці). Правовою підвалиною нашої свободи, юридичною основою самовизначення української нації і становлення української державності є той незаперечний факт, що майже вся територія сучасної України (за винятком Криму, де ми ділимо історичні права з кримськими татарами, за якими першість) є етнічною територією українців, їхньою історичною власністю — Батьківщиною (материзною), отже сучасна Українська держава будується на українських етнічних землях. Звідси, з цього фундаментального факту, впливають права українців як корінного народу і права інших етносів як національних меншин українського суспільства. Через те ми говоримо — і справедливо говоримо! — про Українську державу як державу національну.

Якби всі партії в Україні — і українська, і російська, і єврейська, якби вся людність України усвідомила священне право українців на свою землю (священне право приватної власності), то в нас не виникали б питання ні про федеративний устрій держави, ні про офіційний статус російської мови чи регіональну культурну політику, ні про союзи з Росією.

Справді, юридичний статус російської мови в Україні означав би для українців, що вони юридично зобов'язані знати і користуватися російською мовою, а це було б нічим іншим, як обмеженням їхніх законних історичних прав на свої етнічні землі, елементом російської державності на території України. Посилання наших опонентів на факти наявності в деяких країнах двох чи кількох офіційних (державних або «офіційних») і «державних» мов цілковито спекулятивні і не втримують наукової критики.

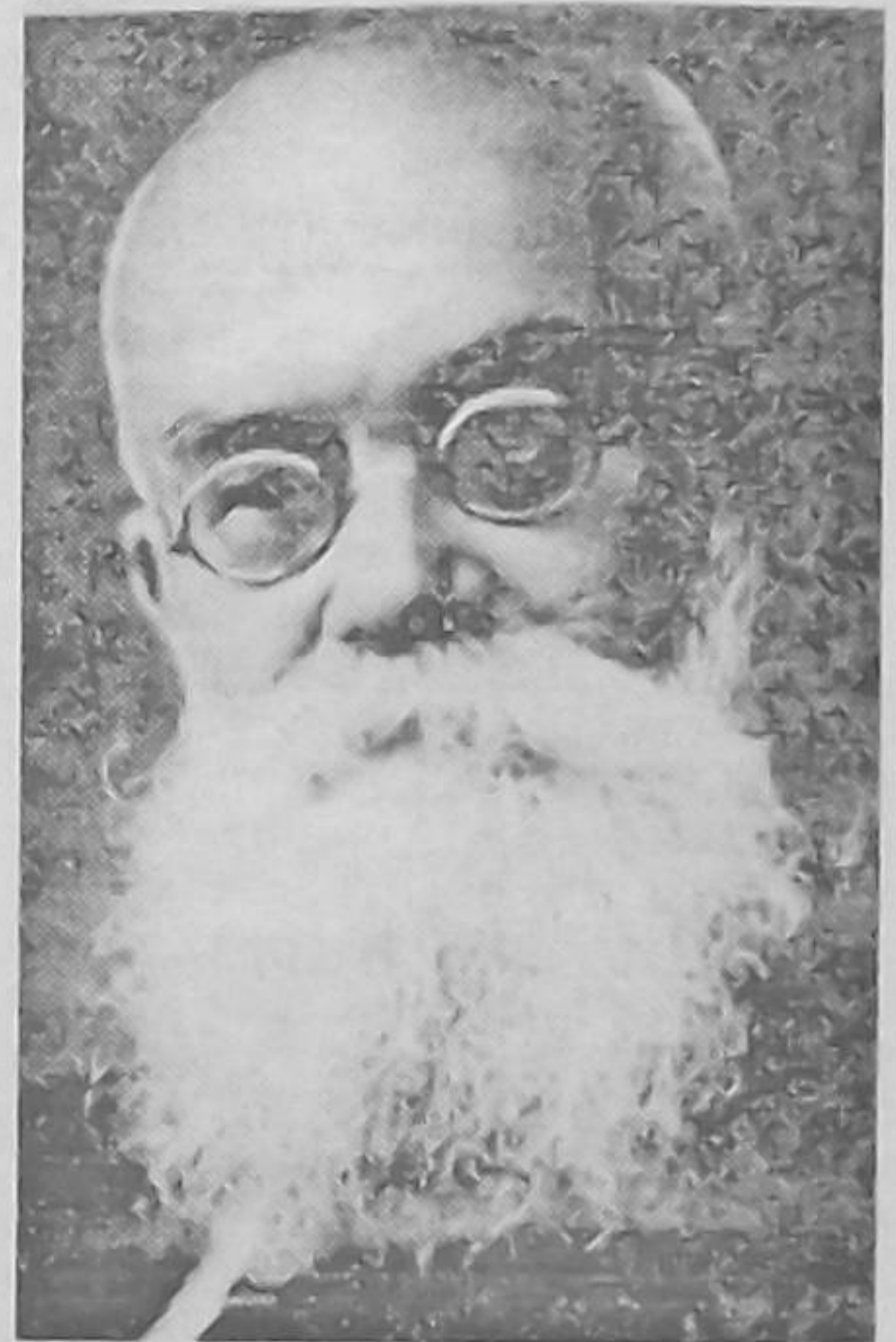
Так само з федералізацією України. У сьогоденній Україні це суто зовнішня (щодо українства) політична ідея, носієм якої виступають проросійські та відверто антиукраїнські сили; у такий спосіб вони протидіють становленню Української держави, маючи на меті рано чи пізно розколоти Україну територіально, приєднавши якусь її частину до Росії. Світовий досвід, на який посилюються федералісти, спростовує їхні аргументи. Скрізь, де існують федеративні держави, вони виникали як наслідок об'єднання територій одного етносу (Німеччина) або земель, населених різними етносами (Швейцарія). А нам пропонують роз'єднати одне етнічне ціле, яким є українські землі в межах сьогоденньої Української держави.

Історизм у національному світогляді та в почуваннях української людності це такий слабкий і неформований, що етнічні меншини дозволяють собі втручатися в суто внутрішні справи українців, скажімо, у вибір державної символіки. В усьому цьому — від заперечення символіки

до участі в політичному русі за союз із Росією — виявляється об'єктивно неолояльність до Української держави і зневага до українців. Таким небезпечним шляхом дехто з політиків заходить надто далеко. Наприклад, В. Малінкович у майбутньому «єдиному союзі», на який він сподівається і для досягнення якого прагне не покладаючи рук, милостиво обіцяє надати автономію — галичанам!

На таких «правах людини» порозумітися неможливо. І ставлять вони нас перед дилемою: будемо наближуватися один до одного або й далі ділитися на «ми» і «вони», рухаючись дорогою відчуження — аж до позначки «ворог»; утверджуватиметься Українська держава демократичним шляхом або виявиться, що демократія не спроможна зберегти й гарантувати українському народові національну свободу. В останньому випадку українські патріоти-демократи змушені будуть пожертвувати демократією — в ім'я безпеки Вітчизни і права українця бути самим собою — права жити.

Шлях до порозуміння (а потім і до об'єднання в один народ, у одну націю) важкий і звивистий — для всіх партій, української також. Бо всім доводиться долати інерцію історії і звільнитися від світоглядних та психологічних набутків століть — негативних набутків. Українцям — від рабського духу й неповаги до самих себе. Росіянам — від звички панувати на чужому обійсті. Євреям — від підсвідомого прагнення (так складалася єврейська історія) трощити державні кордони (інерція космополітизму), будуючи вселюдське «царство свободи» (К. Маркс), всевітнню радянську республіку (Ленін, російські більшовики) чи сьогоденній «єдиній союз» на пострадянському просторі. Українська партія, причавлена вагою столітніх гноблень, ніяк не випростається

Михайло Грушевський — перший президент України

на повен зріст, віснши ясність у ситуацію: годі! це наше! Російська насміхається з «параду суверенітетів» і «незалежності» (неодмінно так: українське слово у російському тексті), нетерпляче зиркаючи, коли вже той «сепаратист» насититься і подавиться своїм суверенітетом. Єврейська боїться української свободи (на мій погляд, це не раціоналістична рефлексія), удаючись для психологічного самозахисту до найкращого начебто способу оборони — наступу. Широким фронтом — від політичного побуту (наприклад, нещасна «п'ята графа», якої українцям дуже хочеться — бо ми ще не набулися в імені своєму! — а євреям навпаки: вони вважають її недемократичною) до глобального міфу про записаний український антисемітизм і до масштабних антиукраїнських провокацій, наприклад: демонстрація в США — на багатомільйонну аудиторію! перед самим приїздом туди з офіційним візитом Президента Л. Кучми! — антиукраїнської телефальшивки під промовистою назвою — «Потворне обличчя свободи» (!?). Тобто у підтексті звучало запитання: а чи можна дозволити українцям мати свободу?

Ось до яких меж доходить непорозуміння. Воно особливо небезпечне тим, що в історичний процес втручається потужна зовнішня сила, Росія — ні, не просто втручається, вона сама виступає його активним учасником, каталізатором, докладаючи всіх зусиль, щоб історія розвивалася за її сценарієм.

А ЧИ ІСНУЄ СЦЕНАРІЙ?

Поняття сценарію тут можна розуміти двоко: як логіку стихійної побєди

«ДЕМОС-ПОЛІТИКУС», або ЧИ Є УКРАЇНЦІ НА ЛУГАНЩИНІ?

Торік Донбас мав стати першим українським жертвним смолоскипом. По лінії порубіжжя Луганщини з Росією таємно готувалася агресія на підтримку російського населення Донбасу. Тому так сміливо почували себе наші доморощені шовіністи, керовані лівими силами. Чому ж в останні хвилини війська не були введені?

Соціологічно-психологічні дослідження переконали гарячі голови московських політиків: Донбас не «русский», хоча і російськомовний. За останні п'ятьдесят років попри тотальну асиміляцію, Донбас не тільки не став «русским», а дивним чином виробив свій власний менталітет, — донбаський, — не схожий на чисто український, але й не російський. Факт науково досліджений, але до кінця не усвідомлений.

Етнічних українців — за шістьдесят відсотків. Решта — переселенці. Повоєнна розруха привела на наші землі не чужинців, а своїх же, колишніх українців з ближніх областей Росії, Кубані, які до 1925 року входили до складу України, а також близьких нам по духу білорусів, багато осіло у нас вихідців із західних і центральних областей України. Лише мізерний відсоток складають інші національності. На Донбас іхали заробітчани, щоб покращити долю своїх дітей. Із селян перетворювалися на пролетаріїв. Саме цей фактор і вплинув на формування донбаського менталітету.

Попри тотальне винищення українства, український дух — триматися своєї землі — не винищено. Тому не випадково увесь Донбас проголосував за незалежність України, чим здивував Москву. А тут нічого дивного немає: народ може втратити свою незалежність, але характер і мова його завжди залишаються його природним скарбом. І хоч мовно Донбас пристосувався до окупаційної мови, — а що ви хочете, коли чужу мову підпирали кулемети, гуглаги, голодомори?! — але характер народу, той глибинний, природний чинник, залишився українським. Тільки трохи дух зледачив.

Отже, «пролетарський менталітет» озирається на своє українське походження. А, значить не стане класти своє життя, проливати свою кров за політичні амбіції Росії. Виявилось, що російського населення, як такого, на Донбасі немає. Є російськомовне. А це не одне і теж.

Відступила Москва від Донбасу. Перекинулася на Крим. От коли вона там запалить свій жертвний смолоскип, Донбас буде змушений прийняти на себе другий удар Москви. І тут спрацює «пролетарський менталітет», бо він має не тільки позитивні для держави риси, а й негативні: чия братиме верх? Воювати не будуть, але й оборонятися теж не стануть: життя дорожче за все. І тоді, розгублений сьогодні пролетаріат очолить п'ята колона. А хто ж іще? У них влада. І першою політичною силою з їхнього боку стане мова. Другою — вчорашня і сьогоднішня байдужість українського уряду, а також політичних лідерів від демократії до мовної проблеми Донбасу. Його мовна проблема — духовна, національна виразка України. Поверхово ставитися до неї — небезпечно для усієї держави. У цивілізованому світі це чомусь розуміють усі держави. Вам ніхто з пересічного російськомовного громадянина Донбасу відверто не скаже, що у нього чомусь душа болить за Україну. А вона болить. Болить українська душа. А що ми робимо, щоб вилікувати її? Громадськими зусиллями однієї «Просвіти» болю не зарадиш. Потрібна державна соціально-духовна програма лікування. За

три роки на державному рівні у нас нічого не змінилося. Інформаційний простір з чотирьох сторін: радіо, телебачення, преса і книгозбірня суцільно в руках комуно-шовіністів, себто у п'ятої колони, яку щедро фінансує Москва і бізнесмени від компартії і комсомолу. Зважте ще й на те, що і влада в області у руках цієї п'ятої колони на чолі з компартійним лідером.

Вже саме життя довело, що державна політика України на першому етапі становлення державності повинна будуватися не на Заході, а на Сході та на Півдні України.

Складається враження, що Донбас Україні не потрібний. Верховіття уряду шумить, аж листя злітає, а толку немає. Конкретної, кардинальної, комплексної програми по Сходу і Півдню так і не вироблено. Враження таке, що уряд — це пожежна команда, до того ж непрофесійна, набрана під час стихійного лиха.

«Просвіта» зберегла себе як організація, зросла і зміцніла і прийшла до дверей довір'я народу. І не гаслами, не мітингами, не домаганнями: «сьогодні і негайно!», а копіткою, чорною роботою. Ми посяли трохи зерна, хай хоч на невеличких клатках землі, але посяли і доглядаємо. А головне, ми зрозуміли, що українські гени — живі! І їм треба допомогти вилізти з-під шкарубки. Допомогти терпляче, розуміючи, що засохла шкірочка боляче одривається од тіла. Але ж під нею молюда і жива плоть. Ми вже не розраховуємо на державні програми тощо, — молода держава, молодий уряд, молода і зелена політика і політики, — хай підрастають, може, колись зрозуміють свої помилки. Не було б тільки запізно.

У мене конкретні пропозиції: зважаючи на те, що уряд сьогодні невзможливо економічно захистити усю Україну, але найбільш уражену в мовному аспекті Луганську область — треба підтримати. Фінансово підтримати друковані органи обласної «Просвіти» в комплексі з відкриттям першого в Україні юнацько-дитячого видавничого Дому «Надія України». Тільки через дітей ми прийдемо до українського Донбасу. Затвердити фінансову програму регіонального Центру народознавства на базі академії наук України, лабораторія якого вже почала працювати у СШ № 59 міста Луганська.

Друга пропозиція: виступити просвітянам з вимогою чи зверненням до Уряду і президента: вища школа повинна працювати лише на державній мові.

Цим ми допоможемо нашим східним і південним областям швидше стати на ноги на своїй українській землі і відчувти, що вони ніякі не перевертні, не манкурти, не чужинці, а всі вони від рідної нещасної України, її сини і дочки. Росії вони не потрібні, а в Україні почувують себе пацанками. Тому і ворохоблять. Потурбуймося про них не лайкою і не запотилічниками, а любов'ю як до рідної дитини. І ви побачите результати. І світ упевниться, що в Донбасі живуть такі українці.

Раїса ЛУК'ЯНЧУК,
Голова Луганського
обл. товариства «Просвіта»
ім. Тараса Шевченка

У національній державі інтелігенція служить інтересам нації, в колоніальній — інтересам метрополії та колоніальної адміністрації. Національній державі, які досягли значного економічного розвитку та добробуту власного народу за останні півстоліття, перш за все через розвиток освіти створили потужний прошарок національної інтелігенції.

І ось іде четвертий рік незалежності. Чи багато змінилося за цей час? Практично нічого. Як п'ять і десять років тому, влада в Південних і Східних областях України повністю знаходиться в руках колишньої колоніальної адміністрації. Вона контролює економіку і доклала немало зусиль, щоб розвалити її, фінанси, засоби інформації, освіту, хід виборчого процесу, фальсифікуючи його так, як їй необхідно. В значній своїй більшості вона складається з громадян іноземного походження або сучасних яничарів, хохлів-виродків, які ненавидять і Україну, і українців.

Яскраве свідчення цьому — збереження пам'ятників тоталітаризму та колоніалізму, увічнення імен Леніна, Постишева, Свердлова, Петровського та інших душогубів у назвах міст, вулиць та проспектів. Щоб плюнути нам у душу, показати у чий руках влада, у Харкові дійшли до ще більшого шінізму — спорудження пам'ятника Г. Жукову, який брав безпосередню участь у більшовицькому терорі, у винищенні українців під час війни, видавав накази і здійснював депортацію кримських татар, калмиків, чеченців, українців, інгушів, турків-месхетинців, а, можливо, і інших.

Щоб не допустити на Сході та Півдні України розвиток української культури, духовності та національної свідомості, влада чинить тиск на тих підприємців, які нас могли б підтримувати, витісняє з державного радіо та телебачення українські програми, замінюючи їх примітивними, антиукраїнськими; душить українську пресу, зокрема, чинячи всякі перепони до її поширення і в той же час широко відкриває двері для поширення брехливої антиукраїнської дезінформації; створює і підтримує так звані приватні телерадіостанції, які деморалізують населення і сіють зневагу до України; протидіє переходу навчальних закладів на державну мову викладання. Та обставина, що на четвертому році незалежності України школи не забезпечені українськими підручниками, коли книжковий ринок завалений іншомовною літературою, яка в значній мірі видається в Україні, а жоден ректор, призначений свого часу компартиком та КГБ, не був зміщений зі своєї посади, свідчать про цілеспрямовану антиукраїнську політику в найбільш вразливому і дієвому напрямку підготовки національної інтелігенції і духовного розвитку українців — освіті та вихованні.

ХТО ІГНОРУЄ ДЕРЖАВНІ ІНТЕРЕСИ

У сучасних умовах жодна держава не може існувати без власного інтелектуального прошарку, який ми називаємо інтелігенцією. Це інженери, вчителі, лікарі, журналісти, науковці, мистці тощо. Інтелігенція — це керманіч та еліта держави, це двигун та гарантія її прогресу.

Майже дві третини населення Харкова — українці, а на Слобожанщині українців близько 60%. Це згідно перепису 1989 р., який не був об'єктивний для українців. Причин цьому кілька, і вони добре відомі. Насправді етнічних українців на Слобожанщині значно більше. Багато, а, можливо, і більшість з них бажають віддати дітей до української школи. Але — зась! Адміністрація українців змушує писати заяви про навчання рідною мовою.

Які раніше, на своїй землі українець не може отримати освіту рідною мовою, відчужений від національного виховання та української культури. Куций Закон про мови, прийнятий під тиском громадськості п'ять років тому, не виконується, саботується. Паростки національної освіти, які почали було проростати після проголошення незалежності, придушуються адміністрацією. В деяких містах Слобожанщини, де українців понад три чверті, немає жодної української школи. У багатьох харківських школах закриваються або знаходяться під загрозою закриття українські класи. Загальмувалося зростання кількості українських шкіл. Але школи — то навіть не квіточки, а лише брунечки.

Інтелігенція готується вищими навчальними закладами. У Харкові їх 25, і усі вони державні. Здавалось би, вони і мають перейти на державну мову викладання. Але на це спромігся лише педагогічний університет, мають бажання, але не дуже поспішають ще два-три вузи. Деколонізація проводиться значно меншими темпами, ніж проводилась русифікація. В чім причина, яке виправдання, а, швидше, виверти колонізаторів?

Спочатку говорили, що студенти не знають української мови, а більшість викладачів нею не володіє або володіє не досконало. Пройшло 5 років. За цей час викладачі, як державні службовці, зобов'язані були вивчити державну мову, принаймні, ті, які ще не досягли пенсійного віку. І треба зазначити, що більшість викладачів, вузів м. Харкова може і готова перейти до викладання українською мовою вже з 1 вересня цього року. Я добре знаю це по своєму фізико-технічному факультету державного університету, а також від спілкування з викладачами інших вузів. Що стосується студентів, то всі вони знають українську мову на рівні доброго її сприйняття, адже вона є обов'язковою для вивчення в усіх школах України. Студент, який не знає української мови, має фальшивий атестат і мусить бути відрахований з навчального закладу.

І все ж таки з 1 вересня вузи Харкова не перейдуть на викладання державною мовою. Чому? Спротив адміністрації, ігнорування нею державних потреб України.

А. КИДРАТЕНКО,
професор, голова Харківської
«Просвіти»

УКРАЇНЬСЬКА ВІЙСЬКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ (УВО) ЗАПОЧАТКОВАНА ЄВГЕНОМ КОНОВАЛЬЦЕМ 1920 Р. У ПРАГІ. ОТЖЕ, МАЄМО НАГОДУ ВІДЗНАЧИТИ В ЦЬОМУ РОЦІ 75-РІЧНИЙ ЮВІЛЕЙ УВО, ЯКА 1929 Р. БУЛА РЕФОРМОВАНА Є. КОНОВАЛЬЦЕМ В ОУН. ГОЛОВНОЮ ПРОГРАМОВОЮ ЗАСАДОЮ УВО ПРОГОЛОШУВАЛАСЯ ПОБУДОВА УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНОЇ СОБОРНОЇ ДЕРЖАВИ (УССД)

У «Довідці про УВО», складені в КДБ УРСР 1955 р., читасмо: УВО створена колишнім командиром корпусу січових стрільців (СС) Євгеном Коновальцем з числа українських січових стрільців (УСС) та української галицької армії (УГА), що боролися разом з петлюрівцями проти радянської влади і втекли за кордон. «Уво являє з себе яскраво виражену фашистську терористичну організацію, що ставила своєю метою повалення Радянської влади на Україні й створення так зв. «Самостійної української держави» з приватною власністю, як економічною основою майбутньої української держави та проголошенням принципу «співробітництва класів».

Центрами виникнення 1920 р. УВО в архіві КДБ УРСР називаються, крім Праги, також міста Ужгород, Львів, Луцьк в Західній Україні, Вінниця, Кам'янець-Подільський, Харків, Київ, Дніпропетровськ, Одеса в Центральній і Східній Україні. Відзначено також центр виникнення УВО в Москві.

Заарештований за належність до УВО професор Петро Палько на допиті 9.08.33 р. про «увісти» у протоколі підписав: «Вони доводили закономірність й неминучість утворення Соборної України в союзі з передовими державами і, в першу чергову, з Німеччиною, а потім з Англією, як закоренелим ворогом Росії, Італією та Америкою. Наша організація, аналізуючи причини, коли прогавили об'єктивні умови створення Соборної України (в 1917-1919 рр. — М. Р.), брали за основний фактор для досягнення мети — це власні українські сили. Союзником України може бути Берлін, потім Лондон, Рим і Нью-Йорк. Звідси політика організації — вигнати Москву з України, потім Варшаву — із Львова і т. д. Після цього Україна, будучи самостійною Соборною, може дати кожному допомогу. Часто казали (далі українською мовою — М. Р.): «Шлюб з тевтонцями, геть варягів з нашої землі».

«Справа УВО» (1933 р.) йде хронологічно після сумнозвісного відкритого «Процесу СВУ» (1930 р.), на якому «УВО» ще не фігурувало та «Справи УНЦ» («Українського Національного Центру» 1931 р. до якого УВО входить складовою частиною).

Мова слідчих справ і судочинства, як правило, — російська. Заарештовані в «Справі УВО» О. Вишня, П. Демчук, Й. Букшований та інші починають давати свідчення в заявах, на допитах і т. д. українською, але далі слідчі «перекладають» їх на російську. Ця «традиція» у відомстві В. А. Балицького — ДПУ йде ще з часів розквіту політики українізації 20-х рр. Так, у березні 1926 р. під час засідання комісії ДПУ із судово-політичних справ член комісії М. Ф. Владимирський заявив, що «він не може слідувати за ходом засідання», що велось українською мовою. У відповідь на це Балицький вніс пропозицію: «З огляду на те, що комісія в більшості складена з представників найменшин УСРР, деукраїнізувати виступи на засіданні». М. О. Скрипник, котрий вів засідання, енергійно протестував, але залишився в меншості.

Всі справи «УВО» вів тємно-політичний відділ, російською абрєвіатурою — СПО ГПУ (про нього і його «оперів» мова йтиме окремо). «Увісти» звинувачувались за ст. 54 (в Росії — 58) кримінального кодексу за якимсь одним чи кількома з пунктів: 1. Зрада Батьківщини; 2. Збройне повстання; 3. Пособництво; 4. Допомога міжнародній буржуазії; 5. пропаганда війни; 6. Шпигунство; 7. Шкідництво; 8. Терор; 9. Диверсії; 11. Організація; 12. Знав і не доніс; 13. Служба в білій армії; 14. Невиконання наказу.

Арешти велись без санкції прокурора. Судили за статтю 54 і її пунктами 1933 р. «трійки» при колегії ДПУ чи колегії ОДПУ. Справи підсудним для ознайомлення не надавались. Суду відбувались без участі адвокатів, прокурора, навіть самого підсудного. Такою була та «соціалстична законність вищого типу».

Очоловав СВУ, за сценарієм ДПУ, академік С. Єфремов. УРЦ, за таким же сценарієм, мав очолити академік М. Грушевський, але Московське ОДПУ не без погодження, очевидно, з відповідними партійними інстанціями вирішило не форсувати події, і тоді на вакантне місце керівника УНЦ висунули ще одного академіка М. Яворського, котрий за біографічними даними (галичанин, офіцер в австрійській та галицькій арміях) мав бути членом УВО.

Спочатку М. Яворський — член КПЗУ й КП(б)У

захищав свої комуністичні погляди, але, одержавши 7.11.32 р. за них 6 років виправно-трудових таборів (ВТТ), на Соловках прозрів і заявив, що «мав нещастя належати до найжалюгіднішої у світі комуністичної партії і вважаю це за свій злочин».

В ув'язненні М. Яворського звинуватили в тому, що він, «українізуючи» Соловки, намагався створити контрреволюційну організацію «Всеукраїнський центральний блок» (ВУЦБ), за що «особливою трійкою» НКВС Ленінградської обл. 9.X.37 р. (запам'ятай, це число) засуджений до розстрілу і розстріляний 3.XI.37 р.

У справі УНЦ разом з М. Яворським проходили також «увісти» — брати Григорій та Василь Коссаки, М. Біляч, В. Дністренко, пов'язані з «УВО» — І. Лизанівський, М. Чечель, М. Шраг та інші.

«Справа УВО» стає самостійною і центральною 1933 року. Це не випадково. Україна пухла з голоду, гинула, і Українська Військова Організація могла стати тією реальною силою, на яку з надією дивилась українська інтелігенція, зарахована за це ДПУ до «блоку УВО». Тому ДПУ завдало випереджувальний удар.

Арешти почалися наприкінці 1932 — на початку 1933 р. в Москві, далі в Києві, Харкові, інших містах й селах України. Брали всіх, хто висловлював невдоволення, зараховували до «контрреволюційної організації УВО» і тих, хто до неї належав, і тих, хто гадки про неї не мав (цих відносили до «блоку УВО»). Заарештовували, судили і розстрілювали за програмову мету УВО — Українську Самостійну Соборну Державу (УССД),

хто боровся за неї, і тих, хто не знав про неї, але був українцем, і навіть тих, хто боровся проти УССД, але не довів цього своїм суддям.

В рік 75-ліття заснування УВО згадуємо імена репресованих 1933 р. за сфабрикованою в ДПУ так званою «Спрavoю УВО».

Репресовані в УССР за УССД «увісти» **Володимир Геринювич** — професор, народився 1883 р. на Львівщині, закінчив географічний факультет Львівського університету, воював у складі австро-угорської армії, мав 5 поранень, 3 нагороди, захищав ЗУНР 1918-1919 рр. від польської агресії, був референтом президента ЗУНР з питань народної освіти, в липні 1919 рр. разом з військками ЗУНР та цивільним населенням, відступаючи з Галичини під переважуючим натиском польських військ, прибув до Кам'янець-Подільського, де влаштувався на працю до Кам'янець-Подільського державного університету і працює там (за радянської влади університет став ІНО — інститутом народної освіти) доцентом, професором, ректором.

1931 р. переїжджає до Москви 12. XII.32 р. його заарештовують, 10.XI.33 р. «трійка» ДПУ УРСР засудила Геринювича на 10 р. ВТТ. Звільнившись у повсякденний час, їде в рідні галицькі місця. Рік смерті невідомий.

Петро Коваленко, народився 1906 р. в с. Щербинівка Донецької обл., освіта вища, до арешту мешкав в Харкові, заст. керівника сектору економіки Всеукраїнської сільськогосподарської академії наук, заарештований 14.XII.32 р. за те, що «виступив з пропозицією... змінити пункти (в тезах до XVI з'їзду ВКП(б) — М. Р.) про легку індустрію в напрямку посилення темпів її розвитку», віднесений до «блоку УВО» й засуджений 23.IV.33 р. ОСО ОДПУ на 3 р. ВТТ.

Микола Романюк, народився 1894 р. в с. Кути на Галичині, був офіцером Української Галицької армії (УГА), перебував в охороні Петлюри, в складі УГА воював проти Червоної армії, 1920 р. вступив до УВО, здобув вищу освіту, з 1922 р. член КП(б)У, 1924 р. з транспортом галичанин прибув в УРСР, займав посаду директора інституту Радянського будівництва та права. Заарештований 31.XII.32 р. Засуджений «трійкою» 23.IX.33 р. на 10 років позбавлення волі.

Іван Собків, 1897 р. н., галичанин, до арешту — референт Держплану УСРР. Заарештований 31.XII.32 р. за належність до УВО й шпигунство. Вину визнав. Одержав 23.IX.33 р. від «трійки» 3 роки ВТТ.

Микола Тютюничук, 1896 р. н., член КПЗУ й КП(б)У, до арешту — старший референт сектору виділу кадрів Укрлігоспу в Харкові. Заарештований 31.XII.32 р. за належність до УВО. Виключений з КП(б)У 31.V.33 р. Одержав 1.X.33 р. за ст. 54-11 від «трійки» 10 років ВТТ. Визнав, що 1921 р. вступив за кордоном до УВО, привіз 1927 р. до Харкова директиви УВО з Праги, входив, як терорист, до бойки УВО. «Особлива трійка» УНКВС Ленінградської обл. 9.X.37 р. (знову 9.X.37 р.) призначила Тютюничука ВМП — розстріл. Виповнено 3.XI.37 р.

Василь Баб'яч, 1895 р. н., галичанин, геолог. Заарештований 1.1.33 р. за належність до УВО. «Трійкою» засуджений 23.IX.33 р. на 5 років ВТТ за ст. 54-4-11. Вину визнав.

Антон Біленький-Березинський, народився 1897 р. в м. Львові, освіта вища, член КПЗУ та КП(б)У. З 1928 до 1933 рр. мешкав і працював у Харківському видавництві «Рух» й в УРЕ. Заарештований 31.XII.32 р., визнав належність до УВО з 1920 р.; співробітництво з іноземними розвідками (що не підтверджується), погодився на співробітництво з ДПУ-НКВС. «Трійка» ДПУ УРСР 23.IX.33 р. засудила Біленького на 10 років ВТТ, 26.V.34 р. звільнила «за станом здоров'я» (на час фабрикації нової «Справи ОУН»), новий арешт 13.XI.34 р., знову «за хворобою» дотермінове звільнення постановою ОСО НКВС від 14.X.35 р. й заслання «до Омська на термін, що залишився», новий арешт 20.II.37 р. на допитах підтвердив, що завербований польською дивізією, в КПЗУ працював зав. агітпропом ЦК, був редактором центрального друкованого органу КПЗУ та технічним секретарем Політбюро ЦК КПЗУ. За «надуману інформацію» для органів був Омською «трійкою» цих органів засуджений 27.VI.38 р. до розстрілу.

Олекса Яворський, народився 1892 р. на Західній Україні, освіта вища, до арешту працював у бібліотечі ВУАН м. Києва. Заарештований 1.1.33 року. партколегією ЦК КП(б)У 16.III.33 р. виключений з партії «як учасник контрреволюційної фашистської організації, що намагалась до повалення рад. влади». До 25.V.33 р. Яворський заперечував свою належність до УВО, після — визнав, що в УВО з 1920 р. Суд «Трійка» ДПУ УСРР 23.IX.33 р. засудила Яворського на 10 років ВТТ.

Фелір Конар (Палащук), народився 1895 р. в с. Рудники на Галичині, член КІПРС з 1919 р., до арешту працював заступником наркома землеробства СРСР. Заарештований в Москві 9.I.33 р. одночасно з групою українських націоналістів, зокрема Рожанківським, Палієвим, Савченком. Звинувачувався у створенні в Москві антирадянської організації (УВО? — М. Р.) з метою повалення за допомогою іноземних інтервентів Рад. влади, в шпигунстві й організації шкідництва в сільському госпо-

дарстві. Вину не визнав, але викривався «подільняками» Вольфом, Коварським, Кременецьким і Тарасовим. Засуджений ОДПУ 1.III.33 р. до розстрілу. Друкуючи це, газети повідомили, що вирок виконано Голодомором на Україну мусіла втішитись, якщо не жажнутись, що «винувати» її голоду покарани.

Омелян Палієв на допиті 17.1.33 р. показав, що був виключений з партії під час чистки 1921 р. Тоді Ф. Конар в Москві був безсилий йому допомогти. На допиті 29.1.33 р. Палієв із слів брата показав, що «ще в Кам'янці (-Подільському — М. Р.) Конар, Біляч і Букшований були німецько-австрійськими розвідниками».

З братом Дмитром Омелян Палієв домовився, що залишиться в Совітах, а брат, «надто скомпрометований своєю близькістю до петлюрівських і унівських кіл», залишиться в Галичині, на Заході. «Конар, я, Букшований і Біляч замаскувались партійними квитками». Заарештовано О. Палієва одночасно з Конаром, 9.I.33 р. Перед арештом працював економістом Московського електрозаводу.

Карл Максимович, народився 1892 р. в селянській родині на Галичині, освіта незакінчена вища, був боротьбистом 1917-1919 рр., членом КПСГ (КПЗУ) 1919-1920 рр. і чл. КП(б)У 1921-1929 рр., звідки виключений за шумським. До арешту мешкав в Москві. Заарештований 9.I.33 р. Звинувачувався в тому, що «служив у загонах українських січових стрільців, 1920 р. вступив до УВО, що ставила своєю метою повалення рад. влади на Україні і встановлення т. зв. «Соборної України» шляхом збройного повстання».

1921 р. Максимович був посланий до Варшави у повпредство УСРР в іше-консулом. Організував транспорти галичани до УСРР, їх працевлаштування, ЗБД (Закордонне Бюро Допомоги) КПЗУ в Харкові. 5.IX.33 р. за ст. 58-6-11 одержав 10 років позбавлення волі.

Фелір (Фель, Фелікс) Бей-Орловський, народився 1899 р. в селянській родині в с. Литвинів Тернопільського воєводства, освіта вища, був членом УСДП Галичини 1917-1920 рр., прислужувався УНР і ЗУНР. Член КПЗУ з 1920 р., член ЦК КПЗУ з 1924 р., з 1921 до 1932 р. був пов'язаний працею з іноземним відділом ОДПУ, на час арешту 19.1.33 р. — навчався на курсах марксистсько-ленінізму в Москві. Засуджений ОДПУ 5.IX.33 р. на 10 років тюремного ув'язнення. 15.IX.38 р. судове засідання виїзної сесії військової колегії Верховного Суду СРСР за 15 хв. засудило Бей до ВМП — розстрілу. Вирок виконано в той же день.

Бей був 1915-1917 рр. рядовим січовим стрільцем, влітку 1917 р. став кур'єром Центральної Ради, охороняв Грушевського, служив у Директорії, в петлюрівській контррозвідці, вступив у Львові до УВО, з 1920 р. в КІПРС, поєднував, очевидно, служіння України із службою ОДПУ.

Микола РОЖЕНКО,
доктор філософських наук

Далі буде

НАТАЛЯ
ОКОЛІТЕНКО

Що стоїть за
соціальними та
політичними
процесами, які
складаються в
історичну долю
нації?
Спробуймо
логічно
проаналізувати
те, що відомо
науці на
сьогоднішній
день.

У ПОШУКАХ АРІЇВ

У тридцятих роках нашого століття антрополог Херрліх, провівши скрупульозні статистичні обчислення, виявив, що на високогірних плато, зокрема Тибету, живе надто багато блакитнооких людей і висловив гіпотезу: це — арії, котрі осіли серед подоланих азійських племен. Книжка Херрліха «Німець на Гіндукуші» стала науковим обґрунтуванням гітлерівської політики: великій Німеччині належить відновити володіння народом, самою природою поставленого над іншими, а отже, вперед на схід — возз'єднуватися з нащадками героїв скандинавських саг. Чим це закінчилося — відомо.

Насправді ж блакитні очі гіндукушців не мають ніякого стосунку до таємниці могутнього племені білявих завойовників; за тим — закон природи, відкритий Миколою Вавіловим. 1924 року він у товаристві двох колег і місцевого провідника мандрував Афганістаном — країною древньої хліборобської культури, й що вище піднімався в гори, пробиваючись кризь найтяжчі перевали, то частіш йому траплялися люди, котрі зовнішнім виглядом різнилися від смуглявих нуристанців. Генетика це дуже інтригувало. 1927 року він пише Володимирі Вернадському з Північної Африки: «Зрозумів правильність у географічному розподілі форм... од периферії до центрів. Це пояснює багато чого для людини».

Суть цієї правильності така. Там, де виникнув якийсь вид, інтенсивно утворюються нові його форми: з'являються мутації. Ті ж спадкові ознаки (гени), у яких потреби немає, нікуди не діваються, але переходять у прихований стан — стають рецесивними. Стійкіші домінуючі форми відтисняють їх за межі центру формотворення — на периферію. Якщо тут місцевість достатньо ізольована — горами, болотами, великою водою, — то ген, «опущений у підтекст» великої Книги Життя, буде достатньо часто зустрічатися із собі подібним, внаслідок чого з'явиться інша форма. В цілому ж картина завжди така: в центрі домінують, їх оточують так звані рецесивні гомозиготи — організми, які несуть обидві ознаки, але зовнішнім виглядом від домінуючих не різняться, а довкіл ареалу — рецесиви.

Як це прикладається до людини? А так, що блондини й брюнети перед рушійними силами природи не в однаковому становищі: темні очі беруть гору над світлими. Від шлюбу між чорнявим Тристаном і золотосою Ізольдою русявенька дитинка може народитися лиш тоді, коли

в обох родах траплялися блондини (Тристан — гомозигот), і то не обов'язково. Судячи з цього, спадкові задатки різної пігментації древніші; генетика підказує, перша жінка Єва — була смуглявою.

Принагідно виникає питання: звідки ж на Землі взялися блондини, який у цьому біологічний сенс? А він є! Жертвами чернівецького облісіння ставали білявенькі діти, а це породжує здогад, що різниця між «мастями» пролягає десь на рівні атомарного складу клітинних молекул. Для чого? Можливо, вихід «на поверхню» рецесивних генів пов'язаний з похолоданням, можливо, з «демографічним вибухом», який змусив людей освоювати віддалені території, де зміну пігментації закріпили умови довкілля. Звісно, то сталося дуже давно.

В цьому плані інтригує таємниця, яку забрали з собою в могилу гуанчі — тубільне плем'я Канарських островів, яке являло собою класичний зразок нордичної раси, хоч географічна ситуація до того й не спонукала. Збереглася сповідь останнього гуанча, котрий помер 1500 року: «Батьки наші казали, що бог, оселивши нас на цьому острові, потім забув про нас». Якщо Атлантида — не вигадка, то її мешканці в силу біологічного закону мали б бути блондинами: на ізольованому острові добре закріплюються рецесивні гени. Атланти, котрі зуміли врятуватися після катастрофи, розпоршившись серед інших народів, могли суттєво вплинути на їхній духовний світ, чому сприяв їх «богоподібний» — звичайно, з точки зору чорнявих аборигенів, — вигляд: цим можна пояснити подібність між культурними пам'ятками, які знаходять в різних кінцях світу.

Але це вже побіжні висновки із закону Вавілова, до якого повертаємося.

Отже, в центрі ареалу живуть здебільшого темнооки люди. А на високогір'ях молодь одружувалась, як правило, в межах одного селища, а відтак ймовірність зустрічі рецесивних генів була висока. Ось так і сформувався зовнішній вигляд тибетців, що їх Херрліх мав за нащадків аріїв, як і афганців, таджиків, баргузинських бурятів та інших світлич представників темнопігментованих народів. Згідно з комп'ютерною реконструкцією, проведеною американським агентством МАІА за негативом, таємниче відбитим на Туринській плащині, Ісус Христос був русявим — досить поширена зовнішня ознака серед галілеян, які трималися осторонь інших іудейських племен.

Відкриття Вавілова дає можливість багато що пояснити. Наприклад, за умов Скандинавського півострова доцільнішими були б глибоко затоплені носові

порожнини — вони добре захищають легені від зстуди, — й вузькі очі, які не злеплюються відбиті від снігів сонце, що ми й бачимо у тубільних народів Півночі, коряків, або ж чукчів.

Але Скандинавія — край населеної частини земної кулі, Ойкумени, освоєна вона досить пізно, й через те не потрапила до початкового формування європейців, ч е р е з некомфортність заселялася повільно, ще й доступ до неї ускладнювало Балтійське море. Перебралися до краю похмуріх скель і холодних хвиль ті, хто жив найближче, а отже, носії рецесивних генів, які мали там умови для надійного закріплення. Ось так і сформувався скандинавський антропологічний типаж: високий зріст і загально непоганий запас фізичної та психічної міцності його представників пояснюється тим, що вони — нащадки мужніх людей, які

зважились підкорювати неприступні землі. Вавіловський закон проливає трохи світла й на загадкову долю України.

Гени — посланці вічності.

Перед нацією, яка переживає початковий період розбудови, гостро постає питання: хто ми? Здавалося б, зрозуміло: нащадки слов'ян, білявих та світлошкірих жителів пущ, степів, яких природні умови дещо ізольовали від тодішніх полісів, де вирвало життя. Звідки ж тоді «чорні брови, карі очі» — улюблений народний типаж? Кандидат історичних наук Іван Післяря вважав, що це — спадок татаро-монгольського нашествия: цю думку він висловив у статті «Чия в жилах кров, у твоїх, у моїх», надрукованій у газеті «Киевские новости». Це так і водночас... зовсім не так.

Україна — самісінький центр Європи, і вавіловський закон тут виявляється сповна. Через нашу країну проходить процес поступового освітлення жителів від півдня херсонських степів, де жінки зовнішністю нагадують італійок чи персіянок, через Полтавщину, Київщину й Черкащину — там темне волосся поєднується із світлою шкірою і м'якими рисами обличчя, — до Полісся, краю озер, боліт, блакитних і сірих очей та русявих кіс. «Чорні брови, карі очі» серед нащадків білявих слов'ян — це природний наслідок поширення домінуючих генів у центрі ареалу видотворення. Росли світловолоосі легіонери стародавнього Риму взагалі розчинилися серед характерної для південців смуглявості й мініатюрності народів, які населяють Апеннінський півострів. Коли б наша планета була бодай трохи комфортніша, то брюнети геть зовсім звели б нанівець блондинів у тій солодкій боротьбі, що на неї надихає інстинкт продовження роду. На сьогоднішній день коли й можна казати про носіїв чистих генів нащадків слов'янських племен, то це бойки — етнічна група українців, що живуть у центрі Карпатських гір — за перевалами, де було спинено татаро-монгольське нашествя. Поряд з характерною зовнішністю — поспільна русявість усіх відтінків — і ширіою, оптимістично-добродушною вдачею, вони зберегли особливі елементи одягу, архітектури, побуту.

Однак, з точки зору природних законів, питання чистоти генів дуже гіпотетичне. Речовина безсмертя, ця ниточка безсмертя, що сотається кризь тисячоліття, ця згорнута в тугу спіраль дезоксирибонуклеїнова кислота, яка знаходиться в кожній клітині нашого тіла, — колосальне за своєю інформативною насиченістю утворення.

Лиш зовсім незначна частина її генів кодує білок, з якого будується людське тіло, мозок, а разом з ними все те і досі незбагнуте, що називається інтелектуальною, психічною та душевною діяльністю. Абсолютно ж переважна частина ДНК складається з ділянок, які «мовчать», хоча зберігаються від покоління до покоління. Закон нашого світу такий, що все непотрібне відмирає — а отже, ці ділянки якусь функцію виконують, найімовірніш — несуть інформацію про пережите попередниками. Кожен з нас — лиш крихітка верхівка грандіозного айсберга — генетичного спадку багатьох поколінь, практично недоступного нашій свідомості. Пам'ять пращурів записана за таким принципом, за яким поети творять образи своїх віршів. Ось хоч би й цей — з поезії Ігоря-Богдана Антонича:

Мов свічка куриться черемха
В побожній вечора руці.

На мінімальній площі — максимум інформації.

Нині генетики схиляються до думки, що всі спадкові задатки виникли на нашій планеті водночас (а ймовірніш, були створені), нікуди не діваються і, мабуть, є неодмінною складовою колообігу матерії, енергії та інформації, на якому стоїть наш світ. Це причина, чому нації сходять з історичної арени. Куди? Де арії, скіфи, сармати, половці, печеніги й всі інші народи, що канули на дно історії? Ниде й водночас скрізь, де вони жили чи проходили, залишивши нащадків. Шесяють могутні держави, шесяють великі народи, та нікуди не діваються гени: ДНК кожної людини — це тигель, де у вогні Вічності переплавились властивості багатьох попередників, що з'явилися на світ в одязі національних особливостей — неповторному, бо в цьому світі неповторне все. Нація — форма, в яку виливається одинаковий зміст, що ним є одвічна людська суть; тим то героїв Евріпіда чи Шекспіра ми розуміємо не гірше, ніж сучасників.

Що визначає цю форму, якщо спадкові ознаки нікуди не діваються? Що таке нація?

МОВОЮ КОСМОСУ

Три фактори необхідні, щоб людська спільність визначилася як нація: територія, мова й історична пам'ять. А, коли добре подумати, то стає зрозуміло, що другий і третій фактори — похідні від першого. Наприклад, історична пам'ять спроможна якийсь час зберігати націю й тоді, коли вона вже втратила свою територію, все одно має народитися десь і з чогось.

За дуже великим винятком (цигани, євреї) — а в науці винятки правила не спростовує — народ, що позбувся землі, втрачає своє обличчя. Лишилися в далекому минулому хозари, гуни, їхні попередники хунни, ослів'янилися волзькі булгари, перетворившись на болгар, і тільки легенди нагадують баскам про те, що вони — вихідці з кавказьких гір; визначилися як таджикі древні соґдійці, що теж прийшли з іншого краю. Для діаспорника минуле важить особливо багато через те, що майбутнє має для нього риси народу, серед якого йому судилося жити: опиратися процесу асиміляції дуже важко.

Нація як явище належить скоріш до царини історії, аніж генетики, а проте національний характер існує реально. Як формується незворушність норвежця, жвавість італійця, добродушний гумор українця, безпосередність французя, організованість німця? Чому в межах того ж самого народу існують групи, які дуже різняться між собою вдачею, водночас належачи до одного цілого — нації?

Аби відповісти на це запитання, треба зрозуміти, а що взагалі об'єднує суше на Землі в єдине ціле? «Космічне випромінювання, яке йде від всіх небесних тіл, охоплює всю біосферу, проймає її всю і все в ній... Біосферу не можна осягнути в явищах, які на ній відбуваються, якщо буде опущено цей її зв'язок з будовою цілого космічного механізму, що виступає різко», — писав Володимир Вернадський. Нині є багато підстав вважати, що інформація в нашому світі передається за допомогою малоенергетичних електромагнітних випромінювань, які утворюються абсолютно скрізь, зокрема й на поверхні Землі, зумовлені процесами взаємодії вітру з магнітосферною плаз-

мою. Таємницю неповторності національної вдачі слід шукати, мабуть, в характері зв'язку географічного рельєфу з Космосом, що відбивається насамперед у ритміці народного танку. Вітер на березі моря, вітер серед гір, голіх, чи порослих зеленню, вітер у лісі або в степу — шепіт небесних тіл, перекладений на мову географії, — визначили неповторний малюнок сиртаки, аркана, чардаша, гопака чи танго. Це — найпростіший механізм самовираження; в цілому ж націю, як і всю Землю, можна розглядати як відкрито-неврівноважену систему, що постійно організується, і вона підлягає всім законам, котрі діють в таких системах. Із взаємодією між ситуаціями космічною і географічною в основних центрах антропогенезу сформувалися найпоширеніші психологічні типи: медитеранці, понтіїші, сотійші, середземноморці, динарці й арійші. В різних співвідношеннях вони представлені у всіх народах, це — основа, на якій формується національний характер.

Принципово зауважимо, що часові характеристики найрізноманітніших електромагнітних полів близькі до ритмічних характеристик музичних творів, а отже, письменники неусвідомлено керуються ритмами власних емоційних процесів, на які накладаються космічні сигнали. Мабуть, це і є та причина, чому великий національний митець можливий тільки на своїй землі: лиш там «космічна підказка» знаходить резонанс у глибинних процесах мозку.

Що ж обіцяє Україні її географічне положення, як воно позначилося на формуванні національного характеру, а відтак і долі?

ДОНЦОВ ГЕНЕТИКИ НЕ ЗНАВ...

Якби закон розподілу домінантних генів від периферії до центру виявлявся тільки в зовнішніх характеристиках, то питання було б вичерпане: кому подобається «руса коса до поля», кому «чорні брови, карі очі» — справа смаку. Однак будь-яка відкрито-неврівноважена система насамперед підлягає фізико-хімічним та різним іншим простим законам, не вичерпується ними, але — підлягає, тож є всі підстави прикласти завилловські закономірності до суспільно-історичних тенденцій життя нації. Тут, зокрема, можна пошукати витоків того парадоксу, що потужний народ у центрі Європи так довго і тяжко достигає до державності.

Якщо це центр, то людську психологію мають визначати домінантні гени, тобто такі, які забезпечують виживання: пристосованість, хитрість, обережність, схильність перед силою, догідливість. Суспільство, де кожний член керується тільки біологічною доцільністю, неможливе: на агресивного завжди знайдеться ще агресивніший, на підступного ще підступніший — аж до самознищення. Але інстинкту виживання в людині протистоїть моральний закон, — той, що його Кант назвав найбільшою таємницею разом із небом над головою. Бути добрим, поступливим, ширим невідгодно, а все одно частина людей живе так, ніби несе в собі пам'ять про інші світи, прекрасніші і досконаліші, аніж наш.

У суспільстві постійно борються дві тенденції: біологічна й та, яку з античних часів називали божественною у людині: поміркованість у потребах, готовність зректися практичних інтересів заради вищої мети, відданість внутрішньому закону. Домінування першої породжує масовий конформізм і замилування спокусливими плодами морального відступництва, а що «шлях нагору» здебільшого й пролягає через відступництво, то народ здобуває у поведінці осіб, котрі у доленосних для нації явищах керуватимуться тими ж імпульсами, що й їхні послеполіти у вимощуванні власного кубельця. Грушевський точно окреслив зачароване коло, в якому б'ється державність України: «українська свобода впала через те ворогування — що старшина панувати хотіла: з чужого ярма народ визволяючи, своє накладала, а люде попускали...» Так, наша старшина завжди зраджувала свій народ в ім'я примноження власних благ — і в цьому виявлявся

закон розподілу домінантних генів, визначаючи панівну суспільну тенденцію.

Дмитро Донцов генетики не знав, але в своїй книзі «Дух нашої давнини» твердив, що найпоширеніший тип українця — остієць, прив'язаний до матеріальних благ, вульгарний у смаках, з великим потягом до кон'юнктури. «В громадському і політичному житті — пише Донцов, — одинока мрія остієця — державна допомога, звідси його любов до державних посад, пенсій, до соціалізму з бюрократією, де кожний є державним урядовцем. Стремління остієця в суспільному житті — понижити все, що пнеться догори, що виступає з рядів, робити отарою, чередою... Остієць великий заздрісник, на чім іноді збудовують партійні програми. В історичних конфліктах їхня роль — роль маклерів, гешефтьярів, посередників, угодовів. Звертають увагу насамперед на «людину» і «реальні можливості» аж тоді на засади. Звідси їх «вирозумілість» і поблажливість до «людей української крові», хоч би й зрадників, звідси улесливість і плазунокство перед силою. Остієцям власні інтереси дорожчі від таких абстракцій як честь і слава, тому часом виправдовує він всяку нечисть».

Другий тип — динарець: прекрасний воїн, витривалий у збройній боротьбі, однак вибуховість вдачі й деяка простодушність роблять його легкою здобиччю прикрих несподіванок. Літературний типаж — Тарас Бульба з гоголівської повісті, що не захотів лишити люльку проклятим ляхам, чим і собі віку вкоротив, і товаришам своїм нашкодів.

Менш на Україні представлені медитеранці: винахідливі життєлюбці з нахилом до авантюризму, «природжені змовники і революціонери», здебільшого талановиті. Такими, на думку Донцова, були Сірко, Кривоніс, Тур, Верешинський, Юрко Тютюнник.

І найменше серед нашої людності представлений нордійський тип, тим часом саме йому властиві прикмети державотворчої раси, бо цьому типові притаманні «острозорість, правдолюбність, витривалість, сила волі, пильність, здоровий осуд, ретельність, лояльність, любов до порядку, чистоти, відпорність до базарного крику і пліткарства, певність себе».

Всі ці міркування публіциста і вченого Дмитра Донцова чудово узгоджуються з закономірностями в розподілі домінантних і рецесивних генів, відкритими Миколою Вавіловим.

Неважко здогадатися, що у війнах, на які така багата історія України, арійші гинуть першими або ж, знову ж таки на думку Донцова «розпускаються в динарсько-нордійському типі козацького бароко», міфічним втіленням якого є Мамай, літературним — пан Данило з гоголівської «Страшної помсти», а реальним — поет і діяч XVII століття Данило Братковський і славетний вінницький полковник Іван Богун. У цілому ж історія нашого народу — ланцюг арійських подвигів, динарських помилок і остієцьких зрад, які накладали вето на найшляхетніші заміри та діяння.

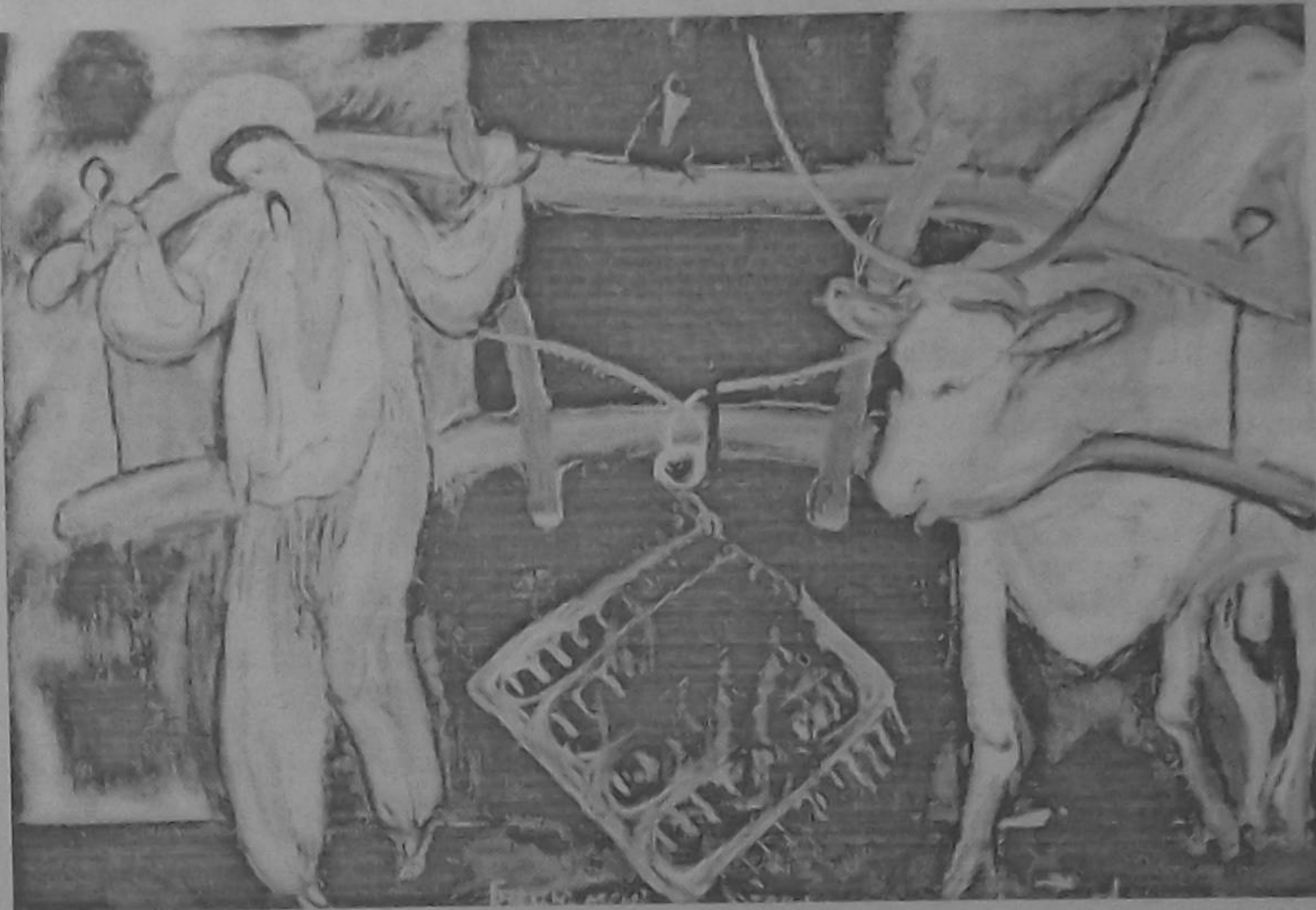
Отже, над Україною тяжіє генетичний фатум і ніяк не позбутися його? Нічого подібного! Людина — унікальна істота, обдарована волею та свідомістю, а відтак і здатністю підноситися над усіма біологічними закономірностями, беручи стихійно сформовану долю у власні руки. Але в очі реальності дивитися необхідно, згадавши мудре Франкове:

*Ти, брате, любиш Русь, як хліб і кусень сала,
Я ж гаяю раз в раз, щоб вона не спала.*

Бо теперішнє пробудження нації скоріш схоже на типове остієцьке присипляння — фольклорними колісанками, рожевими видіннями самовихвалень та псевдопатріотичними фразами, а що насправді за тим — зрозуміли вже й найлегковірніші. Розмивання моральних критеріїв, піднесення найбільш соромного конформізму до рангу життєвої мудрості, героїзації зради лиш через те, що вона своя, рідна, українська, які відбуваються в наш час, свідчать, що панівний дух суспільства не змінився, а відтак і надії на державотворчі тенденції в ньому мало.

Арійська нетерпимість до безчестя, арійська послідовність, арійське чуття відповідальності — українському народові, як нікому іншому, необхідно утверджувати ці риси в своїй колективній свідомості.

ВЕРНІСАЖ «ПРОСВІТИ»

Б.К.ВІРА

СВІЙ ДО СВОГО ПО СВОЄ

Наприкінці минулого і на початку цього століття, у часи тяжкого лихоліття, жорстокого матеріального і духовного обкрадання України і українців державами-окупантами, зусиллями активної, свідомої частини інтелігенції, були створені Кредитні спілки — як важливий засіб виживання збіднілих і малозабезпечених верств українського люду. Подібні спілки діяли в Україні з 1865 року до тридцятих років нинішнього століття.

Українська «Просвіта» винайшла єдино правильний на той час вихід в об'єднанні кріхтих коштів молоді, безпеченого робітничого і селянського люду в досить потужний фінансовий капітал, утворивши певну фінансову систему для субсидування кустарного виробництва, переробки сільгоспродукції, збуту її через власні гуртові і крамничі, тим самим захищаючи трударів від пограбувань, перекупників на зразок теперішніх комерційних міністрів.

У тіх політичних та соціально-економічних умовах, що дещо нагадують нинішній стан України, народні кооперативно-кредитивні спілки розвинули господарство, виготовляли споживчі товари, торгували за доступними цінами, регулювали грошовий обіг, утримували школи, вели видавничу діяльність, формували високу мораль і державницьку свідомість. Недарма «Просвіта» того часу називали державою в державі.

Гасло «Свій до свого по своє» означало єдність на засадах правдивості, довіри, високої моралі, реальної допомоги всім без винятку трударям, котрі сповідували чесну працю і просвітянську демократичну філософію.

У цьому році виповнюється 130 річниця заснування першої в Україні Кредитної спілки.

Цю історичну подію ми повинні гідно відзначити спеціальною конференцією, яка мала б стати суттєвим поштовхом розвитку кредитивного руху справді Всеукраїнської «Просвіти».

Завдяки використанню досвіду діяльності кредитивних спілок в Україні, представники нашої діаспори, котрі опинилися з різних причин у далекіх святах, не тільки не перетворилися у злидарів і вижгли, а й здобули поважні місця серед багатих людей багатьох країн світу. Під егідою Української кооперативної ради об'єднано майже двісті тисяч членів кредитивних спілок з капіталом до двох мільярдів доларів США.

З цих коштів щорічно виділяються фонди допомоги розвитку української культури, науки: тільки за 1991 рік на допомогу Україні виділено понад 16 млн. доларів США. Наприкінці минулого року діаспорою утворено спеціальний комітет у справі відродження кооперативного руху в Україні. Згаданий комітет домігся від урядів Канади і США значних субсидій для відновлення і розбудови кредитивних кооперативів в Україні.

З огляду на важливість цієї проблеми силами Всеукраїнської «Просвіти» при сприянні і матеріальній підтримці представництва Канадського кредитивного союзу, зокрема пані Ольги Завір'юхи,

проведено ще у 1993 році семінар-випілок організаторів Кредитних спілок «Просвіти», де був створений оргкомітет по заснуванню союзу Кредитних спілок Всеукраїнської «Просвіти».

Реалізуючи ухвали IV з'їзду ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка щодо розвитку Кредитних спілок створені і функціонують спілки на Львівщині, Харківщині, у Києві, Луганську, Івано-Франківську, Рівненщині, продовжується цей процес і в організаціях «Просвіти» інших областей України.

Є певний досвід роботи Кредитних спілок в Україні, використання якого має велику перспективу для кредитно-просвітянського руху. Досить ефективно і економічно заплановано діяльність «Просвіти» функціонує Кредитна спілка «Вигода» у Стрию Львівської області. Активно залучаються кредити Кредитної спілки «Скарб-1», що створена при ВУТ «Просвіта» у Києві до активізації підприємницької діяльності членів цієї спілки, а також для надання підмоги у придбанні сімейних побутових товарів іншим членам.

Особливе значення для розповсюдження має досвід роботи Кредитної спілки «Львівська», де головою обрана Оксана Симотюк. До участі кредитивного руху тут залучені діти і молодь.

Для роботи з дітьми відкрито окрема «кредитівка» з дитячим рахунком. Починаючи з 12 років, діти мають право самі брати кредити. Діти долучаються до зосадиливості, свого роду раціонального господарювання і «інтелектуального» підприємництва, де гроші ефективно використовуються, але не є основним чинником дитячих інтересів.

Щомісячно членами кредитівки проводяться дитячі ранки з цікавими розважальними програмами, з екскурсіями до музеїв. Тобто, формується свідомий український громадянин, підприємць і господар у своїй батьківщині.

Щоквартально розігруються призи для найактивніших членів кредитівки, а також вікторини. Призами є передалата на дитячі українські видання. Тут не так справи у грошах — скільки у вихованні, формуванні нормального громадянина, здатного розвиватись в умовах самозаробітку, самофінансування.

Аналогічно відкрито і Молодіжний рахунок для молоді віком від 18 до 27 років. Положення про цю кредитівку розробили самі студенти Державного університету та Політехнічного університету з різними формами заохочення, пільгового кредитування, ефективного використання кредитів. Гадаю, що таким чином ми можемо активувати саме через Кредитні спілки залучення до просвітянської діяльності молоді.

Треба зазначити, що створення і функціонування кредитних спілок, звичайно, нелегка справа. Є певні перепони і труднощі об'єктивного і суб'єктивного характеру. По-перше, в умовах економічної кризи зuboжilим людам важко відірвати від сімейного бюджету кошти на початковий вступний та подальші внески. По-друге — діють також застарілі чинники соціально-психологічної упереженості, сформованої психологією колишнього «совєтськово-человєка».

Кажуть, що на нашій життєвій дорозі немає жодної випадкової зустрічі. Усі знайомства і розтавання — закодованість долі. Кожне із них або як винагорода за добродіяння, або ж як покара за неусвідомлені гріхопадіння. І задрісенки, й лиходії, і кривдники — все за шось! І добрі жертви, світлі душі — теж.

Знаю, що моя зустріч із Еммою Бабчук не випадкова, — записана на скрижалях моєї, і її долі...

То був звичайний собі дзвінок. Я зателефонувала журналістці на радіо в одній справі. Її прізвище й ім'я були мені відомі, а от познайомитися особисто не вдалося. Назвалася. І раптом чую у слухавці якийсь шовковисто-оксамитовий голос, у якому було стільки срібла, яскравих барв, чогось доброзичливого, широго, що я аж замрла від несподіванки.

Така сонячна лівинь, подумалось нараз, притаманна натурам чистим, безхитрисним і неймовірно доброзичливим, на яких при народженні не дихнув лукавий і у їхні душі не впала і крапля задріснів.

Слухала срібний голос і силкувалася уявити зовнішність жінки, знаючи, що зелена молодість у ній явна омана, бо вона вже давно пращое в журналістці. Ще не знала, що її хвили судилося витягнутися на роки, що невдовзі почуватиму порожнечу, коли цей голос якогось дня не пролунає у слухавці, що чути його стане потребою і моєї душі...

Живучи у содомоморській державі, де прослуховувалося навіть твоє дихання, і відчуваючи на собі постійно зведений курок людської підступності й продажности лише тому, що не ховаєш своєї української душі, надивилася на те кайнове поріддя її помітила, що воно таки добряче понищило український характер, посіявши поміж нас недовірливість і упереженість.

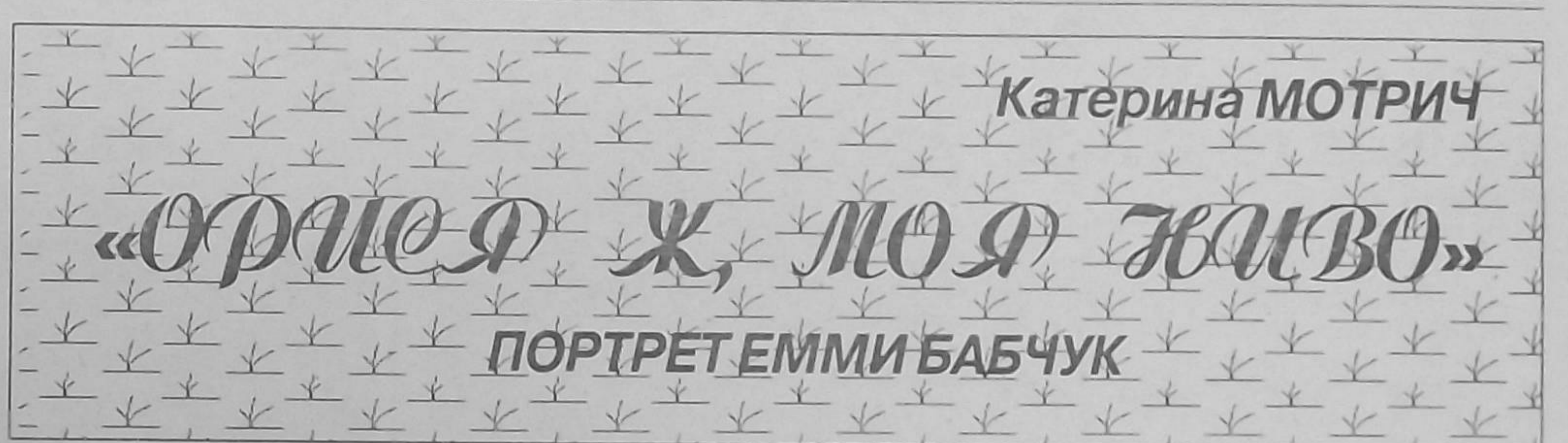
А тут така первозданна довірливість, незаймана широчесність і невідкупна доброта!

«У неї повинно бути багато друзів, — думаю, чуючи на собі цілі потоки світла, що йдуть від співрозмовниці. — Такі люди притягують, бо в них немає і крихти задріснів. Вони володіють прихильністю й любов'ю багатьох, вони володарі доброго настрою, а також — доброго здоров'я. Вони може більше від інших людей наближені до Бога, бо живуть у захищеній броні світла...»

То було перше відчуття й перше наближення до великого серця. Перша мить, перше враження, якому хтось дав точне визначення: воно найправдивіше...

А було все до нашої ери. До ери незалежної України. Здавалося, довгий українській ночі не буде кінця, тому раптовий досвіток захопив багатьох зненавцяк. Ми всі ходили як після довгого сеансу гіпнозу, шоку і нагадували тих, що шукають і ніяк не можуть знайти виходу з дримучого лісу, в якому нас оглушили, осліпили й тримали у вольєрах, навколо яких походжали розлітовані хижі звірі. І ось хижакі ітекли в чагарники, клітки розпалися, а дороги й виходу знайти годі: розучилися ходити, говорити, мислити і навіть посмічатися один до одного. Кожне слово, в якому було вже менше злячого страху, лягало розлогим відлунням і викликало дике затане гарчання в чагарниках.

«Знаєш, — сказала тоді мені Емма, — людям потрібне якесь інше слово. Брехня і страх так вихолодили наші душі і так їх переродили, що потрібна якесь тепла розмова, щоб хоча б трохи їх відігріти і подати надію. Давай шось зробимо...»

Серія передач, які ми зробили з Еммою, принесла нам кілька мішків листів, зірвала багато ширих сліз і ширих прокльонів. У нас з'явилося багато прихильників і лоролів, ми викликали хвилю добрих почуттів і роздратування... навіть в односторонній патріотів. (Ми, українці, унікальний народ у своїй філософії любові. Любимо Україну, але не любимо в ній... українців і часто того, що вони роблять задля неї. Може тому, що багатьох із нас хрестив той кум, який усе чогось радіє, коли в сусіда хата горить).

Були переконані, що треба розбудувати народ якийсь іншим словом. Робили як могли. Коли посипалися цілі зливи подібних радіопередач (гірших і краших) поставили крапку. Це теж надто важливе. Кожного із нас відано як кільця на зрізі дерева. Час кожному влучив свій хрест. Треба було вибирати: або йти шляхом найменшого опору (як більшість представників 4-ї влади) або ж йти вогняною дорогою боротьби... за Україну, справжню незалежність, за її мову, на яку посунула ще зловісніша русифікація ніж при тоталітарному режимі.

Емма, одна з небагатьох, не вагаючись ступила на ту дорогу. Її голос одним з найперших зеріблився у сірому світанні, де так надійно звив гніздо страх, зневіра, де червоні ідоли оберігали більшості капіща, а червоні заклинателі й кадебісти усе ще тримали людський дух в неволі. Тримали, незважаючи на те, що демонська ніч минала, що «светлосе будущеє человецества», піднявшись на чорнобильську Голгофу, розплює, як старий трухлявий віз, а «дружба народів» жебракувато подиплялася на вікна великого притону, з якого її вигнали за прогнілі зуби і запалий ніс.

То був період виходу з московського полону. Не було у нас Мойсея, навіть Мойсесечка, а поїтив пілатів — хоч греблю гати! І все ж рушили. Емма кинулася у самінький вир того тяжкого походу. «Тобі що — найбільше треба?» — запитували в неї з іронічною посмішкою ті, що поселилися у хаті, що «скраю». — «Я, слава Богу, не встигла зробити собі кар'єри на лєнінцані чи батоженні бандерівщині, то ж надолужую прогание, — відповідала рівним голосом. — Як казав Данте, для байдухих у печлі заготовлені найстрашніші місця».

Її срібний голос сколихнув Україну і примусив покаяти плакати і заммірати. Він не просто залучав на всіх широтах і мередіанах, а став поводитирем для всіх сліпих і напівсліпих, глухих і напівглухих, з паралізованою національною гідністю і свідомістю, виморених страхом, голодомором, репресіями, для всіх, хто усвідомив свій страшний діагност, але хвороба так глибоко зайшла, що без повадиря не діяти до великого праматерика — України.

Вона як наполегливий і терплячий учитель початкової школи донесла мільйонам абетку рідної землі. У кожній радіопередачі, у кожному слові через прості доступні

їстини, як той каторжанин-гречкосій сяє і сіє у перелопі такій колісє доступний і такій поширений в рідному краї знак, а нині перероджений куллею і піриєм яничарства.

Її ім'я стало своєрідним мірилом українського характеру. Української незламності. Української душі і любові до всього рідного. Її голос гукає: слухайте! І його слухають у містах і селах, в розкішних кабінетах і ветгих хатинах, припавши вухом до приймача. Він переконує, що Україна є і збудеться, а українці народ добрий і продлиний, і він неодмінно, як той втомлений прочанин, подолавши шлях до Гоподнього храму й назад, відпочине й відродиться...

Еммі пишуть звідусюди. Пишуть добрі, лихі, мудрі й убогі, пишуть молоді і літні. Пишуть люди різних національностей. Хтось любовно кладе у невеличку посилючку пшеницю, мак — до Свят-вечора. Хтось молитовно знімається: «Ви повернули мене до України», — «Дяка Богові, що ви в нас є, Еммочко. Ви даруєте нам надію» — «Ви наше сонце». А до того, хто безборонно входить у людські душі, і ставлення особливе. Хтось просить допомогти відправити тяжко хвору дитину на лікування за кордон. І вона не залишає це без уваги. Хтось опинився без житла, то чи не допоміг би сонячний Еммин голос віднайти закуток в Україні, де можна б убогий влові з дитиною знайти притулок. І вона його знаходить. А хтось просить допомогти відремонтувати дах. Кожен, хто впустив її голос у душу, як добрий дух, вважає, що має право й просити допомоги й захисту. Тому є багато в тих листах найвісного й безпосереднього. «Еммо, допоможіть знайти мені жінку», бабуся з Донбасу запитує, хто б допоміг їй двері поставити на місце, бо перекосилися. Чи ще більша біда: «У мене хтось вкрав 18 кролів. Дорога наша Еммочко, розкажіть про мос горе президенту Кравчуку».

І приходять листи, написані корявим почерком від синів і дочок «червоної блудниці», переповнені брутальною лайкою й прокльонами: «Убьем, четвертуем, рухочка, бендеровская...»

Вона перечитує їх, важко зітхає. Дзвонить мені і каже з сумом: «Ось послухай, що пишуть мені». Ті переповнені якоюсь зоологічною ненавистю рядки ранять її, і вона з розпачем їх долає, однак ні зла, ні ненависті у тому одроконенні немає: «Боже! У що перетворено наш народ! Нішо мене так не бйінає морально, як хохла-раби. Нєвже ж не з'являється тут інші люди, нєвже ж такі великі гріхи твої, Україно?»

Але більше помічає вона отих інших і радіє появі кожної свідомої гармонійної особистості. Не раз була свідком того, як її оточують на печорах, пізнають по голосу і схвилювано запитують: «Ви Емма Бабчук?» —

соціально-психологічної упершеності, сформованої психологією колишнього «совєтського чловека».

По-третє — відсутність налагодженої системи реклямно-інформативного характеру, яка б формувала потреби і переконувала населення у необхідності об'єднання навколо недержавних структур з метою спільного виконання за рахунок ефективного використання спільних коштів, тобто, залучення до участі у свого роду підприємств. І, нарешті, є і проблеми організаційного характеру, зокрема, певні перепони, а часом і супротив з боку працівників старого бюрократичного апарату в органах, що проводять державну реєстрацію Кредитних спілок, особливо вихарківської системи.

За таких умов функції активного організатора кредитного руху в Україні повинна покласти на себе «Просвіта», як наймасовіша організація, що має чи не найбільше симпатиків серед українського народу. Залученням інших громадських об'єднань демократично-патріотичного спрямування.

Серед розроблених секретаріатом Центрального правління ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка програм розбудови матеріально-технічної бази і поступового переходу на самофінансування кредитним спілкам надійшло важливе місце. Проте вони реалізуються досі повільно як на обласному, так і на районному рівнях, не кажучи про село. Очевидно, виведення комуні-совкової інфекції шпиготності та об'єднання поштовою агорі — важливий процес, що ускладнює формування світоглядно-релігійної філософії і практики.

За теперішніх умов, ким, просвітникам, належить розробити і реалізувати чи не єдино можливі на цей час програми матеріальної підтримки народних мас, підприємств і залучення до державотворення через їх участь у кооперативно-кредитних струк-

рах. Для цього треба долувати досвід передових держав світу, країн, що звільнилися з соціалістичного тaborу і наші неоціненні капітал — історичний досвід «Просвіти» І, зрозуміло, наявній кадровий потенціал просвітанів з професіоналів-фінансистів, економістів, правників.

Реалізація цієї програми може відбуватися у таких напрямках:

1. Організаційно-методична підтримка регіональних просвітницьких структур. Мається на увазі продовження проведення міжобласних, обласних і міжрайонних семінарів-випоків організаторів Кредитних спілок у різних регіонах України з наданням відповідної методичної допомоги, із забезпеченням учасників семінару набором друкованих інструктивних матеріалів, зразками заповнених установчих документів, нормативними правовими документами, що регламентують порядок проходження реєстрації Спілок у державних органах. Звичайно, частина таких документів розроблена «Просвітою» і ми надіслали їх при необхідності.

Семінари суто практичного спрямування вже проведені у Києві, Тернополі, Стрию, Вінниці і дають позитивний ефект. До участі у їх роботі залучені фахівці-економісти, фінансисты, правники та активисти кредитного руху, що мають спеціальну підготовку з цих проблем і досвід реальної практики, функціонування діючих Кредитних спілок «Просвіти» — «Вигора» м. Стрий (Петро Маковський), «Самопоміч» м. Ів.-Франківськ (Іван Івасюк), «Калинка» м. Тернопіль (Андрій Оленчук та Василь Чайківський), «Скарб-1» м. Київ (Роман Дяків).

Слухачі семінарів не тільки одержали інформацію з історії кооперативно-кредитного руху в Україні і за кордоном (Ольга Загрішка, Канада), але й розглянули успішні проблеми організації і функціонування

Кредитних спілок, питання правового, фінансового та податкового регулювання взаємин з державою, місця прав, обов'язків членів кредитних спілок у системі своєї спільної, оптимальні розміри вкесків, оборотів грошового капіталу, ефективного використання кредитів, окреслили перспективи розвитку кредитних спілок.

У квітні ц. р. обл. організація розіслала нами розроблені положення про філії Кредитних спілок. Такі філії є сенс створювати у селах, районних центрах, окремих підприємствах в 25-30 членів, аби увільнити трудові ресурси формування статутної квоти — не менше 50 чл. і проблем доагитивального процесу реєстрації і тим самим прискорити процес кооперативно-кредитного руху. Потім, при активному функціонуванні і наблизі відповідної потужності, філії можуть і повинні перерости у самостійні Кредитні спілки.

2. Створення центральному правлінню спеціального грошового фонду сприяння розвитку кредитних спілок «Просвіти». Цей фонд забезпечує би на перших порах грошову підтримку видання методичної літератури, сплату витрат (виправлень фахівців) пов'язаних з заснуванням кредитних спілок при обласних відділеннях «Просвіти», а також їх реєстрацію.

3. Утворення при ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка кредитних спілок «Просвіти», який би став центром організаційного, правового, науково-методичного та інформаційно-координувального забезпечення, та інформаційно-координувального органу. Через цей Союз відбувалося би входження до загальноукраїнських та зарубіжних об'єднань кредитних спілок на засадах просвітницької ідеології і моралі, утвердження української державності.

Певного оптимізму у цій важкій справі надає позива президентів нашої держави і Сполучених

Штатів Америки, щодо сприяння розвитку Кредитних спілок в Україні, які містяться у спільному комюніке, підписаному ними під час перебування президента США Клінтона у Києві. У цей сприятливий час ми повинні вийти з відповідними ініціативами до органів державного управління для одержання певних пріоритетів і пільг оподаткування, правового фінансово-економічного характеру. Особливу увагу слід приділити розподілу і ефективному використанню можливих коштів. Вони повинні використовуватись виключно за шлевим призначенням конкретними організаціями у конкретних регіонах України на конкретні, науково-обгрунтовані практичні програми створення реальних кредитних спілок з відповідними економічними обрахуваннями, прогнозами, оцінками. Треба увільнити можливого марнотратства коштів на малоефективні всеукраїнські і міжрайонні конференції, семінари загальної характеру, друкування другорядних матеріалів, перебування численних делегацій і утримання громіздкого бюрократичного апарату. Ефективність діяльності організаторів кредитних спілок повинна визначатись кількістю створених і юридично зареєстрованих спілок, кількістю членів кредитних спілок і сумою видааних кредитів, швидкістю обороту грошових коштів і доцільністю їх використання, сумами одержаних членами дивідендів, кількістю і розміттям наданих послуг, залученням до кооперативно-кредитної діяльності просвітанів і їх симпатиків, особливо молоді. За таких умов ми зможемо прийти до висновку, що наша організація виконує основні статутні завдання — через просвітницькі кредитні спілки, через економічні інтереси залучаємо маси до просвітницької культури, моралі, духовності.

Роман ДЯКІВ,
кандидат економічних наук

«Ой, ми так любимо вас!»

«Тебе розсмікають колісні на сувеніри», — пожартувала, дивлячись на той захват прихильників. — «Є такі, — зосміялася вона, — що їх задоволенням взяли б на сувенір і мою голову!»

Однак ні вдячні патріоти, ні переповнені злобою й ненавистю українофоби не висмикають ґрунту у неї з-під ніг. «Я добре знаю свої можливості, — зізналася якось. — На що я здатна, а що мені не під силу. Мене не похитнуть ні похвали, ні гнів. Я не думаю, що роблю щось значне. Я просто зранку до ночі рию носом і почувваю себе волон. Я ж телець».

Мати свою позицію, виявляється, важко навіть і в самостійній державі, коли ти всіма своїми помислами й прагненнями працюєш на її ще більшу самостійність. Вона її завжди мала. Вона не з'явилася в неї, коли «стало можна», коли «дозволено». Не похвалала себе на хиткому роздоріжжі, не славилася безбожно облудну людиноненависницьку у своїй суті систему, не була навіть серед рядових комуністів. Її позиція патріотки народжувалася із болем, із великої й трагічної правди, із просвітленої національної гідності душі.

Тому й не дивно, що опинилася на малочисельному острові поводирів і просвітителів, стала поруч із тими, хто насмілювався вивести скалічений народ із московської неволі. А це виявилось куди важче, ніж Мойсею. Бо той народ був монолітний, а наш явив усі сумні «ознаки кінця світу». Він нагадає химерне дерево з обгорілим стовбуром, з неймовірно деформованою короною, побите шашлями, поточене гусинню, випите омелюю, з висхлим гіллям, з листям осики, дуба, бузини й горіха водночас. І на вигляд воно червоне, жовте, зелене й сіро-буре. Його гілля по-різному відчають коріння в землі і небо над собою. Такого побитого вітрами й негодами національного древа ще не було, напевно, під Господнім Небом. Однією своєю частиною (жовто-блакитною) воно вчепилося за рідні ґрунти, а другою (червоною) воно усе повзе під тень Кремля і не уявляє ні свого квітту, ні плоду без «сонечка», що «світить», а все звітліє...

Здається, й сам Господь втомився дивитися на хоолохлоса, який не може жити без посвисту батога, і поволі перебіває його через велике сито...

Рабство невпізнанно вило український характер, як оси яблуко: оболочка є, а середини — катма. Раби засіли на престолі, сидять в парламенті, їздять в дорогих лімузинах і стоять у чергах. У їхніх ґенах чітко записано: «лише з Росією». Немало їх і серед представників «другої вічної професії».

Виявляється, зовсім мало треба було, щоб оголоти ту нетривалу, продажну суть, яка здавалося б, встигла наростити за роки незалежності надійну шкіру. Пригадуєте, який темний пласт нашої суті зірвав Президент єдиною фразою, якої опісля і сам злякався, пообіцявши надати російській мові статусу офіційної.

Емма сприйняла це як справжню трагедію, спостерегаючи наступного дня за поведінкою колег, у свідомості яких неначе стався землетрус. Хтось мовби крутнув колесо історії назад і неначе сам сатана пролетів над Суверенною. Щоб десь відкрити бодай один український клас, потрібні були роки, а щоб не відкрити першого вересня українські школи, а замість них відкрити російські, було достатньо тієї необережної фрази президента.

Емма страждала. Її голос у слухавші падав до розпачливого зойку і вона видихала: «Раби, подніжки, грязь

Москва». Яка ж мука жити й дихати серед цього проклятухого болота!»

«Четверта влада» безсоромно і майже основним своїм складом вийшла на звичне своє торжище і для початку вирішила продати правильне оголошення часу.

У радіосфері знову запахло «обшепонятною епохою», «общечеловеческими цінностями». А сіро-червоні люди знову заговорили «о потерянній великій родині», «о совєтском патріотизме».

Одна необережна фраза, а зірвала важке покривало, за яким ховалася сірість і п'їтьма, отруєні бациллами українофобії, породжена імунodefіцитом національної і просто людської гідності.

Емма кинулася у справжню атаку на колег, на керівництво, влаштували і їй невеликий «показовий спектакль». Проаналізувати «усі недоробки», вказали на «листи трудящих», що вкрай обурені її переслідами.

Кажуть, що тоді вже був складений список тих, хто підлягав негайному звільненню, як такі, що заважають історичному процесу становлення незалежної України. Вона стояла чи не найперша у тому списку.

Вона одна з небагатьох, хто пишлово, обурено і з великою гідністю обійшов ту слизьку стежку, на яку безсоромно повернулися оянничарені колеги. Їх було всього лиш кілька, що захистили її не дали на поталу рідну мову.

Вміння любити людей — дар, який дістається не кожному. Любити своїх єдинорічних став усе важче і важче. То тяжке випробування на духовну зрілість. Вона витримує його з гідністю. Я ніколи не бачила її злою, осудливою. Вона із дивним спокоєм читає мені по телефону листи, в яких клекоце ненависть до неї, її слова. І щось є у тому від терплячості й мудрості садівника, який знає простий закон оновлення природи. Треба терпляче чекати, поки виросте новий сад і дасть новий квіт та плід. А поки-що треба терпіти трухляві нетрі старого, від якого стільки затінку й тіркоті...

Однак на ояничареного українця дивиться як на найбільшу ганьбу й трагедію нації. Яюсь розгублено і з затямним розпачем цитує їхню безсором'я: «Хоть я и украинец, но свой язык ненавижу». — «Ах эти ваши перепички, галушки». — «Я всегда стеснялась своего неотесанного языка».

«Бодай ви пошезли навкі, — кажу Еммі крізь глухий сльип, — як мамонти, як літаючі яшури!»

Процес руйнування лжеідеалів і лжецінностей тяжкий і болісний. Скільки людей насолоджувалися словесополученням «старший брат», «великий русский народ», «народ-освободитель», «народ и партия едины». І в один день все це обернулося у фарс, викликавши гомеричний сміх тих, з очей яких упала полуда і вони побачили, що голій зовсім не король, а всього лиш найміт, що претендував на роль короля. Емма одна із тих, хто показав юрбі голу реальну суть цієї містерії лжі й облуди.

А подібне не прощається. Її ім'я, голос викликають приступи люті у всіх, хто ненавидить до України усе ще несе поруч із портретами більшовицьких вождів. Бунт комуністів викликали кілька імен журналістів. І вони у березні оточили приміщення Держтелерадіо. Пікетуючі, кажуть, несли та чогось не донесли плакат, на якому був намальований триголовий змії, на кожному голові була наклеєна фотографія Емми Бабчук. Серед тих, хто не задовольняє «інтелектуально-духовного» смаку комуністів, що «сіє розбрат між народами», «хто оскверняє нашу недалекую історію і наші святині», «хто привів до жебрац-

тва наш народ» її ім'я було вписане вогняними літерами.

Своїм анґельським голосом Бабчук таки добряче допекла власниці новітнього Вавилону... Отій, що в заміжжі носила гордакувате ім'я «ума, чести и совести эпохи», а після того, як її суджений помер у 1991-му році, прихопивши з собою й епоху, зодягла червону жалобну вуаль і взяла собі кілька скромніших імен: «лівий блок», «партия коммунистов», «селянська партия».

У червоних глибока алергія на жовто-блакитну Бабчук. Я спостерігала за пікетуючими. Це були здебільшого літні люди, озлоблені і агресивні. Тримали в руках плакати і все вимагали «на розтерзання» Емму Бабчук. А вона стояла перед ними при вході в приміщення Держтелерадіо і якімсь роз'ятреним поглядом дивилася на що належте-тризовану агресивну юрбу і все смикалася спуститися до народу й поговорити. Ми відмовляли її й переконували, що цього не варто робити. І все ж сутічка сталася. На Хрещатику п'яненські комсомолки 40-50-х років оточили її і з відірною «обшепонятною» лексикою рушили на «руховку-бандерівку», «врага дружби народов»...

«О роде невірній розбещений, — кавав Спаситель, бачачи людські гріхотьяння, — доки буду Я з вами і терптиму вас?»

Як важливо на цьому тяжкому історичному перевалі не озлобитися, не осквернити власну душу і не впустили в неї зневіри. Як важливо не опуститися до всеядності натовпу, до його трагічної дальтонії. І як безмірно важко знайти до нього у своєму серці співчуття. Піднятися над його вимореним духом, злобою, його поганським поклонінням велетенському людомориську, імперському капішу, в якому понад 70 літ діялися моторошні жертвоприношення червоним бісам, і яке той охлос ще й досі називає вітчизною.

А вона знаходить до нього співчуття. Допізна сидить у своєму кабінеті завалена листами, читає й зітхає. Часто болить серце, іноді воно й зовсім підводить. Бо давно стало неначе тією всеукраїнською трасою, якою ходить і біль малої людини, і біль великого народу, й зраненого краю. Ходить українська доля й українська душа. Шукане у неї розради, гріється, воскресає й росте коло неї. Бо десь там, на своїх Небесних лєвах, де ангели віблюють полотно, Господь висвітлює і її Душу до срібного слява.

Ось тому вона із впертістю й запіпаділлістівою каторжаніна-плугаря розорює важку, густо засіяну бур'янами ниву і сіє зерно великого засіву. До Бога. До України. І воно неодмінно зійде у якусь може надто далеку українську весну. І неодмінно виникне колос у якийсь неблизьке літо. І хтось пожене його. А хтось напече хліба, якого вистачить на всіх Богом береженна Україна буде згадувати свій содомгоморський шлях, усі свої вавилони з жахом і відразою.

Лише якийсь дещиця імен залишиться у її пам'яті. Лише небагатьох відбере Вічність у свій ковчег... І не в тому суть. А в тім, щоб пекло її чистилище відійшло і розпочалася нескінченна доба українського Раю. І хтось запевнятиме, що так було завжди, що Рай панував в Україні ще від Адама. Дай Боже, щоб так сталося.

А поки-що — тяжка межа від пекла до чистилища. І Емма одна із тих, хто силкується її вкоротити. Словом Любові. Бо навіть тоді у ранню рань Божого світу все розпочалося із Слова, яке «було Бог». І світ Господньої України, яка вирвалася з пазурів «багряного звіра», теж розпочався із слова Правди, Любові. Вона одна із найперших принесла його до вимореного народу і зраненого Краю.

АСТРОЛОГІЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

У ВИДАВНИЧОМУ ЦЕНТРІ «ПРОСВІТА» НЕЗАБОРОМ ПОБАЧИТЬ СВІТ КНИГА В. МОСКОВЧЕНКА «КАРМА УКРАЇНИ». ПРОПОНУЄМО ВАШІЙ УВАЗІ, ШАНОВНІ ЧИТАЧІ, ОДИН ІЗ РОЗДІЛІВ КНИГИ УКРАЇНСЬКОГО АСТРОЛОГА

З давніх давен астрологи помітили відповідність території і народів, які їх населяють, до знаків Зодіака. Тобто, якості знаку Зодіака, який енергетично резонує з відповідною територією, відбиваються на характері ландшафту і характері народу — через енергетичну взаємодію Космосу і Землі.

Думки астрологів щодо приналежності до того чи іншого знака якої-небудь території, буває, різняться, але, що стосується України, то тут астрологи всіх часів після Птолемея одностайні: Україна — Тельць. Хоча сам Клавдій Птоломей «надав» Сарматії — величезній території від Вісли до Уралу, або навіть і далі на схід, — знак Водоля, його колеги потім уточнили: Південно-західна Сарматія, або Скітія (у вузькому сенсі вживання цього топоніму), як називали територію сучасної України навіть через тисячу років після Птолемея, це — Тельць.

Дійсно, характер українського народу має яскраво виражені тельцьвіські риси. Наші далекі предки поклонялися Велесу — покровителю скотарства і багатства, а цим, астрологічно, завідує Тельць. Тельць також сприяє землеробству. Наші предки називали себе «Дажбожжими онуками», що для «тельців» природно, бо IV-й зодіакальний знак від Тельця — Лев — сонячний знак, а Дажбог — бог Сонця. Велике пошанування мав також і Перун, зв'язаний з Юпітером, який астрологічно є володарем Стрільця — це для Тельця VIII-й знак, якого він «боїться», а тому старається змисловити, а з іншого боку Юпітер-Перун є володарем знака Риб — це XI-й знак від Тельця, і тому впливає на свободу, допомогу і здійснення надій тельцьвіського народу.

Автохтонне населення за своїми рисами тож саме до території Народ, який переселився з регіону, що має інші енергетичні якості, деякий час — протягом кількох поколінь — це зберігає свої колишні риси, поступово їх втрачаючи і набуваючи нових, які відповідають енергетиці території проживання.

Характер держави також відповідним чином пов'язаний з характером території, на якій ця держава виникла і існує, хоча вона має свій гороскоп (за моментом заснування), який відображає умови і обставини існування та еволюції держави, характер космічних впливів, але на певний період часу, значно менший, ніж той, який описується гороскопом-ами території чи етносу (а вони мусять існувати), як більш глобальними. Але побудова повного гороскопу, наприклад, етносу, тобто знаходження моменту ініціації етносу Космосу, — завдання надзвичайно важке, хоча в шій книзі робляться подібні спроби (див. Україну від 832 р. та Росію від 1156 р.).

Сучасна держава Україна охоплює майже всю територію природного розселення українського етносу, яка майже повністю співпадає із знаковою територією Тельця. Тельцьвіський регіон Європи простягається від Карпат і верхів Ів Вісли до Дону (антична географія вважала Дон кордоном Європи, відчувалося, що по той бок Дону — енергетично інша територія). Згадаймо тут слова з українського гімну: «від Сяну до Дону». Щонайменше східна межа тельцьвіської території проходить вододілом Дона та Сіверського Дінця. Північний кордон тельцьвіської території проходить вододілом лівих притоків Дніпра та Сіверського Дінця, з одного боку, і Дону та Окою — з іншого, тобто по Середньоруській височині (Птоломей саме її називав Ритійськими горами; шкава паралель: давньоруське місто Ропськ у Сіверській землі). Далі на захід кордон «відсекає» верхів'я Десни (південь нинішньої Брянської області — це споконвічні українські землі з містами Стародуб, Погар, Почеп, Трубчевськ, бо далі на північ були вже землі вятчів і радимичів; тут також межа Зарубинської та інших археологічних культур) і проходить пониззям Сожу і Прип'яттю.

Відмітимо тут, що Кубань — тельцьвіський субрегіон іншої знакової території (переселення туди українців не можна називати природним, бо це була міграція, організована правителями Росії, хоча те, що туди переселяли саме

українців, не є випадковим).

Під впливом Тельця перебуває і Молдова, хоча це, як здається, є тельцьвіський субрегіон ілліро-фрако-дакійського регіону.

Саме регіональному поділу України і присвячений цей розділ.

Якщо територія України є певною цілістю, то вона, за принципом дванадцятирічності, повинна поєднувати в собі 12 регіонів (субрегіонів), які відповідають дванадцяти знакам Зодіака. Кожен знак по-своєму «забарвлює» відповідний регіон на додаток до загальних тельцьвіських рис.

І дійсно, на території України історично склалися саме 12 основних регіонів. Аналізуючи історію України (і дані інших наук), їх неважко виділити. Межі регіонів нерізькі (перехід якостей від знака до знака плавний), але відчутні, виражені. Межі князівських земель часів Київської Русі, пізніше часів Гетьманщини, губерний часів Російської імперії, сучасних областей переважно проходять і проходять по природних — астрологічних — межах регіонів, які також співпадають з ландшафтними межами: лісів, лісостепу, степу, проходять по ріках або вододілах.

В ідентифікації регіонів допомагають геральдика і ономастика (топоніміка). Адже один з основних законів Всесвіту, який доведено астрологією, — ніщо не є випадковим.

Астрологи, звичайно, щоб відмітити розрізненість між територіями, або країнами, які «стоять» під одним зодіакальним знаком, виділяють також планету, яка справляє на країну найбільший вплив.

Для України таких спроб не було. Однак провідною планетою для України слід визнати Нептун. На це вказує не тільки історичний герб — тризуб, але й такі нептунські риси, як песенність, музичність народу, а також мрійливість, причому мрії для українця — як видцущина, спосіб втечі від дійсності, він не поспішає мріє свої впливати в життя, бо занадто конкретний і практичний. Нептун не дозволяє такому спійкому, практичному етносу побудувати відповідну державу (основна якість — розвивання), адже Нептун виходу етносу в цілому на більш високий духовний рівень.

Астрологічний аналіз історії України підтверджує значний вплив Нептуна на Україну. Таким чином, Україна — це, перш за все, Тельць з Нептуном.

(Значимі, що кожен регіон також повинен ділитися на 12 частин, але це вже — значно слабкіші фонові впливи, і це, можна сказати, є вже завданням астрологічного краєзнавства).

Коли кинути погляд на мапу України, то регіон Овна просто кається у вічі: із межиріччя Дніпра і Буга випирається бар'янча голова. Овен — знак початку, і цей регіон, окрім того, що має надто багато населених пунктів, назви яких починаються з «ново-» є одним з місць зародження цивілізації у Надчорномор'ї (згадаймо Геродотові опис Скітії). В часи виникнення Київської Русі тут жили улучі, або улчи («углом» називалася місцевість між двома ріками, або по вигину ріки — в даному випадку Дніпра синонімічне значення має слово «лука»).

Регіон попадає в XII-й солярний дім (с. д.), оскільки Овен — це дванадцятий знак від Тельця, тому потім надовго відходить у тінь, виступаючи як місце зіткнення з кочівниками, і починає грати помітну роль в історії України і виникненні Січі, становленням українського козацтва. Дванадцятий с. д. — дім усамітнення, вигнання, а Овен — знак войовничий, знак, що

шттовхає до боротьби.

В цьому регіоні — родовище залізної руди (ще за античних часів Кам'янське городище було центром ковальського ремесла у Скітії), край розвинутої металургії і металлообробної промисловості: Дніпродзержинськ, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Нікополь, Кіровоград, Кривий Ріг (яка овнівська назва!), тут центри автомобілебудування: Запоріжжя і Кременчук (на кордоні з сусіднім субрегіоном), а також суднобудування: Миколаїв і Херсон — все це овнівські «справи».

Історична назва — Низ.

Південно-західний кордон регіону проходить по ріках Південному Бугу і Синюсі, а північний — по висотам Придніпровської височини (практично по кордону сучасних Кіровоградської та Черкаської областей). На сході вплив Овна поширюється на певну частину лівобережжя — до ріки Вовчої, ніби «ріг» цього барана «простромив» Дніпро в районі бувших порогів (в давні часи пороги обминали ріками Самара, Вовча, а далі через р. Конку — в Дніпро, або через р. Молочну — в Азовське море).

Тут варто висловити гіпотезу щодо розв'язання однієї з загадок Геродотової Скітії: які ріки Геродот називав Пантікапом, Гіпакіром і Герром. На думку історика Б. Рибаківа, Пантікап — це Ворскла, і з цим є багато підстав погодитися. А щодо інших рік, то схоже на те, що Геродот переплутав з торговельними комунікаціями. Тоді Гіпакір — це Конка (так ідентифікує і більшість істориків), і сама назва («гіппа» — кінь) підтверджує такий висновок. В деяких інших античних джерелах вказується, що Гіпакір упав в Каркінітську затоку, а це, здається, просто згадка про інший комунікаційний напрямок — з Конки в Каланчак. Найбільшу трудність для істориків викликала ідентифікація Герра. За Геродотом Герр витікав з Дніпра поблизу порогів і впавав в Азовське море (Меотиду). Звичайно, однієї ріки з таким «маршрутом» не могло бути. Але ж це шлях по Самарі, Вовчій, Гайчуру і далі, через недовгий волок, по ріці Молочній Птоломеєм на своїй мапі називав Герром саме Молочну. За Дніпром, у південному напрямку, регіон Овна плавно переходить у інший марсіанський регіон.

Регіон Тельця — ядро України — Поросся. Це — виток Русі, основна частина древньої Київської землі. На сході обмежений Дніпром, на південному заході межує з Поділлям по висотах Придніпровської височини. Західну межу впевнено провести важко, що й не дивно: там регіон Риб, який проявляє свою розмитість і невизначеність. Межа пролягає десь вододілом річок Тетерів та Ірпін'я, або просто по останній, бо саме за Ірпінню починається ландшафтний регіон Полісся, починалася в давнину деревлянська земля. Поросся — стародавній сільськогосподарський регіон — центр Трипільської культури, однієї з найдавніших цивілізацій світу, а в пізніші часи — центр Чорнольської, скито-сколотської (за Геродотом, що територію займали скити-бористеніти, бо ж скити-орачі — історики сучасності по-різному тлумачать повидлення Геродота), Зарубинської, Черняхівської культур. За часів початку Київської Русі тут жили поляни. Тут стоїть Київ, хоча — і це характерно для столиць важливих центрів — виник він на порубіжжі чотирьох астрологічних земель.

Регіон Близнюків — Причорномор'я — сучасна Одеська і західна частина Миколаївської області — від Південного Бугу до Дунаю. Одеситима-

ють виражені близнюківсько-тельцьвіські (як II-й — тельцьвіський с. д.) риси: контактність, гумор, навички до комерції. Через цей регіон завжди велася жвава торгівля з сусідніми і далекими країнами, як наприклад, скитська торгівля йшла через поліс Ольбію, що був на західному — близнюківському — березі Дніпровсько-Бугського лиману. Близнюки — знак подвійний, і цей регіон виразно ділиться на два — від Бугу до Дністра і від Дністра до Дунаю. Ріка Дунай теж виконує важливу комунікативну роль. Одеса в минулому була багатим містом, і надалі буде місцем накопичення капіталів.

Регіон Рака — лівобережжя середнього Придніпров'я — історична Переяславська земля. До цієї території історично прилягають міста Прилуки (нині в Чернігівській області) та Ромни (Сумська обл.). На рівночеському межус Сіверською землею по володілу Десни-Сіма та лівих притоків Дніпра, а на заході і лівій межі регіону майже співпадає з кордоном Полтавської області.

Територія регіону низенна (на відміну від правобережної «тельцьвіської»), з численними повноводними річками — Трубіж, Сулий, Сула, Псел, Ворскла, Оріль — з широкими заплавами і густою сіткою зрошувальних каналів (Рак — знак води, причому води прісної, і теж знак плодючості). Рак зв'язаний з давньою, з корінням наці, тому тут не випадково знаходиться Більське городище (площа його величезна: понад 40 кв. км), яке ототожнюють з містом Геліоном античних авторів (правдоподобно, що це Голубь «Велесової книги»), і цей край найменше на лівобережжі України піддався русифікації, а полтавська говірка покладена в основу української літературної мови. Ці впливи — Рака і III-го с. д. — виразно проявляються в літературі: згадаймо Котляревського — одного з основоположників української літератури, Гоголя (Сорочинський ярмарок можна розглядати як астрологічний символ регіону), великого гуманіста Короленка, і взагалі тут народилися, жили і писали про цей край багато з літературів.

Край Лева — Галичина. Відразу постає в увазі золотий лев, що вирастає на скелю — герб Галицького князівства, згадається і місто Львів. Золото пов'язане з Сонцем і Левом, і топоніми та підноміми цього регіону відповідні: ріки Золочівка, Золота Липа, Золота, місто Золочів. Місто Бурштин також з цього ряду, бо бурштин зв'язаний з Сонцем. Лев — знак влади (царської або князівської), тому не випадково назви населених пунктів: Княжопіль, Княже (двічі), Княжий Міст.

Лев — знак гордості, а жителі якого саме регіону України в більшості своїй в неоподдаленому минулому не соромились називати себе українцями? Звичайно ж, галичани. Лев зв'язаний з творчістю, тому в цьому краї завжди було бурхливе культурне життя, це край яскравой народної творчості. Як IV-й с. д., регіон повинен був відігравати важливу роль в історії України, що й спостерігалось протягом віків — королівство Галичини і Лодомерії переїняло естафету української державності від Київської Русі, і як тут не згадати «Велесову книгу», де мовиться про життя предків українців у Карпатах і про «карпатський вихід» (це ще в I-му тисячолітті до н. е.). Простежуються складні відносини з Києвом (як IV-й с. д. плюс квадратура Тельця-Лева) і опозиційність до Володія-Росії. Лев-Галичина, як IV-й с. д., з астрологічної точки зору є опорою України. Тут же знаходиться і духовна твердиня — Почаївська Лавра.

Територія регіону Лева — це сучасна Львівська, Івано-Франківська і Тернопільська області, разом з південно-західним куточком Рівненської. На сході історично межує по р. Збруч з Поділлям.

Далі буде

«Слово Просвіти»
Засновник - Всеукраїнське
Товариство "Просвіта"
Імені Тараса Шевченка
Відповідальна за випуск
ЛЮБОВ ГОЛОТА

Шеф-редактор Павло Мовчан
Редколегія: Юрій Бадзьо,
Ярема Голя, Анатолій Журавський,
Анатолій Погрібний,
Олександр Пономарів, Іван Ющук

Адреса "Слова Просвіти" - 252001, Київ-1,
Завулок Музейний, 8, Всеукраїнське Товариство "Просвіта"
імені Тараса Шевченка, тел. 229-54-68, 228-48-80.

Індекс 30617 Зам. 4920